Pääkirjoitus – Editorial

Olavi Koivukangas

Ulla-Marjatta Mustanoja

**Muslimisiirtolaisten sopeutuminen:
Suomen tataarit**

Gunnel Knubb-Manninen

**Tvåspråkighet ur inlärningens
synvinkel**

Eero Mustakallio

**Veriryhmät O, A, B, AB ja M, N, MN
Suomessa ja asutuksen leviäminen**

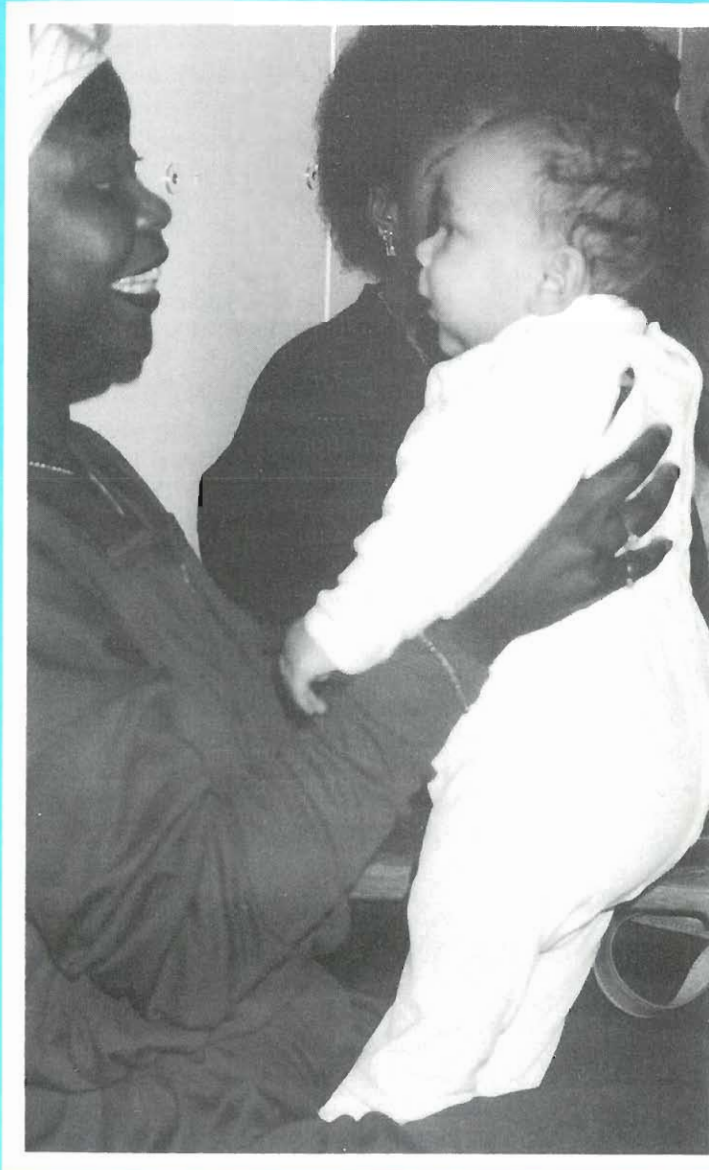
Ismo Söderling

**Is There a Need for a Population
Policy Program in Finland?**

Discussion

Kirjat – Books

Tiedotuksia

1990**1****SIIRTOLAISUUS****MIGRATION**

Siirtolaisuus – Migration

17. vuosikerta – 17th year

Siirtolaisuusinstituutti • Migrationsinstitutet • Institute of Migration
Piispankatu 3, SF-20500 Turku, Finland, Puh./Tel. (9)21-317 536

- *Päätoimittaja/Editor-in-Chief:* Olavi Koivukangas
- *Toimitussihteeri/Editorial Assistant:* Taimi Sainio
- *Toimittajat/Editors:* Maija-Liisa Kalhama, Ismo Söderling
- *Taitto/Lay-Out:* Anne Seppänen
- *Toimituskunta/Editorial Board:* Siirtolaisuusinstituutin hallitus/
Administrative Board of the Institute of Migration
- *Tilauhint:* 30 mk/vuosi (4 numeroa), PSP Tu 495 90-3
- *Subscriptions:* Finland and Scandinavia 30 FMK,
other countries \$10 (4 issues)

Siirtolaisuusinstituutin hallitus/ Administrative Board of the Institute of Migration:

Dozentti *Tom Sandlund*,
Åbo Akademi, puheenjohtaja

Professori *Erkki Asp*,
Turun yliopisto

Vt. professori *Elina Haavio-Mannila*,
Helsingin yliopisto

Toiminnanjohtaja *Martti Häikiö*,
Suomi-Seura r.y.

Ulkoasiainsihteeri *Juha Knuuttila*,
Ulkoasiainministeriö

Neuvott. virkamies *Risto Laakkonen*,
Työministeriö

Rakennusneuvos *Raimo Narjus*,
Seutusuunnittelun Keskusliitto

Apulaisprofessori *Martin Panelius*,
Opetusministeriö

Ohjelmajohtaja *Aimo Pulkkinen*,
Väestöliitto

VTM *Tuula Rosas*,
Turun kaupunki

Henkilökunta/Staff:

Olavi Koivukangas,
johtaja/Director

Ismo Söderling,
tutkimussihteeri/Research Secretary

Maija-Liisa Kalhama,
osastosihteeri/Departmental Secretary

Seija Sirkkiä,
toimistosihteeri/Bureau Secretary

Taimi Sainio,
vs. toimistosihteeri/Bureau Secretary

Anne Seppänen,
toimistovirkailija/Assistant Clerk

Tutkijat/Research Officers:
Rainer Grönlund, Hannele Hentula,
Kimmo Koiranen, Jouni Korkiasaari,
Merja Pitkäranta

Tutkimus- ja toimistoapulaiset/
Research and Office Assistants:
Kari Alhonen, Ulla Fox,
Leena Hastela, Jorma Niemitalo

Siirtolaisrekisteri/Emigration Register:
Matti Kumpulainen,
toimistosihteeri/Bureau Secretary
Sirkka-Liisa Laurila,
tallentaja/Computing Officer

Kansi: Suomen ulkomaalaisväestö lisääntynee lähivuosina ja vaikuttaa positiivisesti väestörakenteeseemme. (Kuva: Hüllya Kytö, Kansainvälinen kohtauspaikka, Turku)

Cover: An increase in foreign population will in the near future have a positive influence on the population structure in Finland. (Photo: Hüllya Kytö, The International Meeting Point, Turku)

Olavi Koivukangas

Uusia suomalaisia

Iranista ja Irakista lähtöisin olleiden 160 pakolaisen saapumisen jälkeen maassamme on lähes 1700 pakolaista. Sekä kiintiö- että turvapaikkapakolaisten määrän arvellaan lisääntyvän huomattavasti vuosituhannen loppuun mennessä.

Suomea on syytetty nihkeäksi pakolaisten vastaanottajaksi. Ottaen huomioon historialliset lähtökohdat ja varsinkin Suomen läpikäymät sodat tällä vuosisadalla, ei Suomen tilannetta voida sellaisenaan rinnastaa muihin Pohjoismaihin. Tämän päivän valossa on myös todettava, että Tanskaan, Norjaan ja Ruotsiin 1980-luvulla suuntauneet pakolaisvirrat ovat ylittäneet näiden maiden vastaanottokyvyn.

On syytä muistaa, että Venäjän vallankumouksen seurauksena Suomessa oli 33 500 pakolaista vuonna 1922. Suurin osa heistä asettui maahan pysyvästi. Tänä päivänä vain venäläisperäiset sukunimet kertovat monen suomalaisen alkuperästä. Kaikki kansallisuudet ovat enemmän tai vähemmän sekoituksia.

Ylikansallisen viestinnän aikana alkaa Suomessakin olla melkoisesti tietoa pakolaisasioista. Suomen Pakolaisavussa toimineen Pentti Yrjölän mukaan viimeisen neljän vuoden aikana on kuitenkin toistettu samoja väittämiä. Ainoa uusi asia on maassamme pakolaisiin kohdistuneen aggressiivisuuden lisääntyminen (*Pakolainen 4/89*). Piilorasismien esiintymiseen kiinnitti myös ministeri Tarja Halonen huomiota tammi-kuussa 1990 pidetyssä pakolaisasiain neuvottelukunnan seminaarissa. Piilorasismi hyväksyy tasa-arvoisuuden, mutta korostaa samalla kansojen pitäytymistä omilla valtiollisilla alueillaan. Tätä asennetta voivat ministerin mukaan hyödyntää poliittiset äärimmäisyysliikkeet.

Pakolaisella ei ole vaihtoehtoja. Sopeutuminen uuteen isänmaahan alkaa välittömästi lentokoneen laskeuduttua. Tehdyt tutkimukset suomalaisten ilmeisen myönteisestä asenteista ulkomaalaisiin eivät ehkä anna todellista kuvaa tilanteesta. Usein haastattelussa kysytään vain mielipiteitä ja asenteita ja kysymykset houkuttelevat vastaamaan myönteisesti. Mutta kuinka ovat tilanteet todellisessa elämässä? *In vino veritas!*

Vaikka pakolaisiin ja ulkomaalaisiin kielteisesti suhtautuvien prosentuaalinen osuus väestöstämme olisikin pieni, niin lukumääräisesti se on aivan liian suuri joukko, joka ajattelemattomalla käytöksellään voi pahastikin loukata muista kulttuuripiireistä saapuneiden ihmisarvoa ja haitata heidän sopeutumistaan uuteen yhteisöönsä. Suomalaisen yhteiskunnan ja pakolaisten vuorovaikutuksessa ei ole häviäjiä, vaan molemmat osapuolet sekä antavat että saavat.

Suomen pakolaisuuspolitiikka on vasta muotoutumassa. Ensiksi olisi asetettava nykyistä selvemmat ja pitkäjänteisemmät tavoitteet, esim. 1000 pakolaista vuodessa. Hakemusten käsittelyaika olisi saatava lyhentymään ja turvapaikan hakijoiden valitusoikeutta ja oikeusturvaa olisi kehitettävä, kuten ilmeisesti onkin tapahtumassa.

Rinnan pakolaisuuspolitiikan kanssa myös maahanmuuttopolitiikkamme vaatisi uudistamista. Liittyen Euroopan avautuviin rajoihin, Itä-Euroopan kehitykseen ja kaikin tavoin vilkastuvaan kansainväliseen vuorovaikutukseen, tarvittaisiin ennakokoluulotonta ja inhimillistä maahanmuuttopolitiikkaa. Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrän lisääntyessä ei asioita enää voida hoitaa hajanaisin osatoimenpitein – nykyisin kuuden ministeriön toimesta. Se, olisiko ratkaisuna erillinen maahanmuuttovirasto Ruotsin tapaan vai nykyisen hallinnon selkeyttäminen ja vahvistaminen, vaatisi perusteellista pohdintaa. Olisi toivottavaa, että hallitus ja eduskunta määrittäisensä käynnistäisivät keskustelua ja linjanvetoa Suomen maahanmuutto- ja pakolaisuuspolitiikasta 1990-luvulla.

The New Finns

Following the recent arrival in Finland of 160 refugees from Iran and Iraq, there are now almost 1700 refugees living in this country, and the numbers of refugees, both entering under the quota system and applying for political asylum, are expected to rise sharply by the end of the century.

Finland has been criticized for its reluctance to accept refugees. The historical background of the country, however, and especially the wars which Finland has suffered during this century, mean that the Finnish situation is not strictly comparable with that of the other Nordic countries. Moreover, it appears that the streams of refugees arriving in Denmark, Norway and Sweden during the 1980s have now exceeded these countries' capacity to absorb them.

It is therefore appropriate to recall that in 1922, in the aftermath of the Russian Revolution, there were 33 500 refugees in Finland, most of whom settled permanently in this country. Today, there are many Finns whose Russian surname is the only surviving reminder of their origins; and all nationalities are melting-pots to some extent.

Modern transnational communications ensure that there is plenty of information available about refugee questions in Finland; yet over the past four years, comments Pentti Yrjölä, of the Finnish Refugee Aid organization (in the periodical *Pakolainen* 4/89), the same claims have been repeated over and over again. The only new feature has been the rise of aggressive behavior directed against refugees in Finland. At a seminar organized in January 1990 by the Finnish Refugee Commission, attention was also drawn by a member of the Finnish Government, Ms Tarja Halonen, to the emergence of a crypto-racism, which accepts ethnic equality, but argues that each nationality should remain within its own political borders. She was concerned that such an attitude could be exploited by extremist movements.

Refugees have no choice. Adaptation to the new host country begins from the moment the plane lands. The apparently positive attitudes to foreigners found by some surveys among the Finnish population do not perhaps tell the real picture. Often, in

these interviews, the questions refer to opinions or attitudes, and are phrased in such a way that they encourage positive responses. But what is the situation like in real life? *In vino veritas!*

Moreover, even if only a small proportion of the Finnish population reacts hostilely to refugees and foreigners, there are nevertheless too many of them, and their thoughtless behavior may be seriously offensive to the human dignity of new arrivals from other cultures, and constitute a real obstacle to their adaptation to their new community. There are no losers in the interaction between Finnish society and the refugees: both sides have much to give and to receive.

Finnish refugee policy is only gradually taking shape. The first step would be to establish clearer goals on a firmer long-term basis, e.g. 1000 refugees a year. The time taken to process applications needs to be cut, and the legal rights of applicants for political asylum, including the right of appeal, need to be improved (as is now apparently happening).

Moreover, not only refugee policy, but also immigration policy is in need of revision in Finland. The opening up of frontiers within Europe, the rapid developments in eastern Europe, and the intensifying level of international interaction in general, all call for a prejudice-free and humane immigration policy. As the numbers of aliens resident in Finland increase, however, it will no longer be adequate to deal with their affairs as at present, under the authority of no less than six different Government departments. Serious consideration needs to be given before deciding whether the most appropriate solution would be centralized Immigration Authority, on the Swedish model, or radical streamlining of the existing procedures. It is to be hoped, however, that the Finnish Government and Parliament will initiate a serious debate on the lines of development for Finnish refugee and immigration policy in the 1990s.

Ulla-Marjatta Mustanoja

Muslimisiirtolaisten sopeutuminen: Suomen tataarit

Muslimisiirtolaisten määrä Pohjoismaissa Suomea lukuunottamatta nousee kymmeniin tuhansiin. Suomen siirtolais- ja pakolaispolitiikka poikkeaa muista Pohjoismaista, mutta Suomessa on Pohjoismaiden vanhin, jo useamman sukupolven täällä elänyt muslimivähemmistö, joka on erinomaisen hyvin sopeutunut suomalaiseen yhteiskuntaan.

Suomalaiset tataarit, jotka tunnetaan myös "suomenturkkilaisina", muodostavat vajaan tuhannen hengen uskonnollisen ja etnisen vähemmistön, joka on pystynyt säilyttämään islamin uskon ja suuren osan tataariperinnettä ja välittämään ne täällä syntyneille polville.

Uskonnon lisäksi oman kielen, misharin, käyttö muodostaa tärkeän osan etnistä identiteettiä. Elävästä kielestä kertoo se, että kaikki tataarit käyttävät sitä yhä poikkeuksetta keskinäisessä kanssakäymisessään, ja että vielä viidennen polven tataarilapset oppivat sen ennen suomenkieltä. Tataarit voi yhä tunnistaa myös etu- ja sukunimien perusteella. Omassa etnisessä muodossaan nimet liittyvät islamilaiseen perinteeseen.

Ulla-Marjatta Mustanoja, VTK, sosiaaliantropologi, valmistele parhaillaan lisensiaattitutkielmaansa, joka käsittelee tataarien sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Siirtolaisuuden alku

Venäjältä Suomen suurruhtinaskuntaan kauppiaina muuttaneet tataarit olivat enimmäkseen maanviljelyksestä elantonsa saaneita pientilallisia, jotka pääasiassa asuivat silloisen Nishnij-Novgorodin (nykyisen Gorkin) kuvernementissa – varsinkin Aktukin, Kujsun ja Suksun muslimikylissä. Vaikka maanviljelys olikin pääelinkeinona, vanhana sivuelinkeinona oli harjoitettu kaupankäyntiä, jonka piiriin Suomi tuli viime vuosisadan loppuneljänneksellä.

Suomeen kauppamatkoille tulevat joutuivat anomaan oleskelu- ja työluvan lääninhallituksilta, jotka myönsivät ne tietyille alueille ja tietyksi ajaksi. Kauppa oli aluksi kiertokauppaa ja tänne tultiin myymään lähinnä valmiita vaatteita ja tekstiilejä, joiden osalta omavaraistaloudesta oltiin luopumassa paitsi teollisuuskeskuksissa myös maaseudulla.

Siirtolaisuuden alku ajoittuu viime vuosisadan viimeiselle neljännekselle ja muutoliike loppuu vasta 1930-luvun puolella itärajan sulkeuduttua kokonaan. Ensimmäiset siirtolaiset asettuivat Viipuriin (mahdollisesti jo vuonna 1868), ja vuoteen 1890 mennessä Helsingin väestöön kuului 28 muslimia, joukossa nykyisen yhdyskunnan perustajia. Osa muslimista oli saapunut Venäjän armeijan palvelukseen.

Vähitellen kausiluontoinen kauppa muuttui pysyväksi ja vuonna 1910 Helsingin väestörekisteri ilmoitti islaminuskoisten määräksi 186 henkeä. Helsingissä oli useita perheitä, joissa 23 alle kymmenvuotiasta lasta. Muuttoliikekin oli jo hajaantunut niin, että alle 15-vuotiaita lapsia esiintyy tuona vuonna paitsi Helsingin ja Viipurin, myös Turun, Tampereen, Vaasan ja Oulun väestölaskennoissa.

Siirtolaisiksi tuli yksittäisiä kauppiaita, useat toisilleen tuttuja tai sukulaisia; mitään siirtolaisaaltoa ei esiintynyt. Perheet saapuivat Suomeen vasta miesten asetuttua tänne pysyvästi. Osalle suku valitsi vaimotkin Venäjältä, jonne vanhempi polvi jäi. Monet tataareista asuivat Suomessa vain tilapäisesti; osa palasi takaisin Venäjälle, osa jatkoi täältä länteen tai Turkkiin.

Siirtolaisista vähemmistöksi

Jo vuosisadan alussa maassamme oli niin paljon Venäjältä tulleita tataareja enemmän tai vähemmän pysyvästi, että haluttiin perustaa yhdistys uskonnon harjoittamiseksi ja perinteen sekä omien tapojen vaalimiseksi. Viranomaiset vahvistivat Helsingin musulmaaniyhdyntöseuran säännöt vuonna 1915. Suomen lait eivät silloin vielä sallineet ei-kristittyjen perustaa omia uskonnollisia yhteisöjä. Uskonnonvapauslaki tuli Suomessa voimaan vasta vuonna 1922.

Suomen muhamettilainen seurakunta hyväksyttiin ja merkittiin uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin 1925. Seurakunnan jäsenluku oli tuolloin 528. Vuonna 1932 imaami sai luvan vihkiä sellaiset aviopuolisot, jotka kumpikin kuuluivat seurakuntaan. Avioliittojen solmiminen tulikin vuosittaiseksi vuodesta 1934. Kolmekymmentäluvulla Suomessa syntyi lapsia jo 40 ja seuraavana vuosikymmenenä 154.

Suomen muhamettilainen seurakunta on nykyään Suomen Islam-seurakunta,

jonka kotipaikkana on Helsinki. Tampereelle perustettiin vuonna 1943 Tampereen Islam-seurakunta. Näihin kahteen seurakuntaan kuuluvat muuallakin Suomessa asuvat tataarit. Moskeijat sijaitsevat Helsingissä, Järvenpäässä ja Tampereella, rukoushuoneita on useilla paikkakunnilla ja seurakuntien hautausmaat ovat Helsingissä, Turussa ja Tampereella.

Suomen Islam-seurakunnan hallinnollisista ja taloudellisista asioista vastaa seurakunnan johtaja yhdessä hallituksen kanssa. Varsinainen päätösvalta on seurakunnan vuosikokouksella. Äänioikeus on jokaisella 18 vuotta täyttäneellä seurakunnan jäsenellä. Hallitukseen on kuulunut myös naisia. Aluksi varat toimintaan ja menojen peittämiseen saatiin yksityisiltä seurakuntalaisilta ja uskonnollisten pyhien yhteydessä kerätyistä uhrilahjoista. Seurakunnalla oli myös väliaikainen verotusoikeus jäseniinsä. Nykyään seurakunta on taloudellisesti omavarainen; seurakunta omistaa kiinteistöjä ja sen hoidettavana on rahastoja.

Etninen tausta

Vähemmistö muodostuu misharitataareista. Täällä he ovat käyttäneet itsestään myös nimitystä ”suomenturkkilaiset”. Tataarisanan monet kokivat loukkaavaksi ja huonotapaiseksi. Vaikka ”turkkilaiset” yleensä mielletään ja liitetään nykyään Turkin valtion, turkkilaisia ja turkkilais-tataarilaisia kansoja tai etnisiä ryhmiä on satoja. Pelkästään Neuvostoliiton väestölaskennassa vuonna 1926 esiintyi tataarien lisäksi 105 erilaista turkkilais-islamilaista etnosta; myös misharit (mestserjakit) laskettiin omaksi ryhmäkseen. Myöhemmissä väestölaskennoissa heidät on yhdistetty tataareihin. Mishari-nimitys on kuitenkin yhä käytössä.

Misharien esi-isät olivat Kultaiseen Ordaan kuuluvia turkkilais-tataareja, jotka siitä irtauduttuaan muodostivat 1400- ja

1500-luvulla omia feodaalisia ruhtinas-kuntia Volgalta länteen, missä he sekoituivat suomensukuisiin mordvalaisiin ja mestseroihin, joista kummastakin ryhmästä vain osa sulautui turkkilais-tataareihin. Osa mestseroista venäläistyi ja kääntyi kristinuskoon (ns. venäläiset mestserat); mordvalaiset muodostavat yhä oman etnoksen.

Ulkoiselta olemukseltaan mishareja ei erota suomalaisista. Vähemmistöön on kuitenkin sulautunut myös aikaisemmin Venäjältä muuttaneita muita etnoksia edustavia henkilöitä ja myöhemmin siihen on hyväksytty lähinnä turkkilaisia aviopuolisoita. Misharinkielen käyttö on kuitenkin edellytyksenä seurakuntaan liittymiselle.

Uskonnollinen tausta

Suomen lain mukaan eri uskonnollisilla yhdyskunnilla saa olla omia tapoja ja oikeuskäsityksiä, mikäli ne eivät loukkaa Suomen lakia. Valtiolliset lait ovat siten ensisijaisia ja uskonnolliset lait toissijaisia. Venäjällä asuneet muslimit olivat jo 1500-luvulta lähtien olleet vähemmistöasemassa, joten joko valtiollisiin ja uskonnollisiin lakeihin oli olemassa jo ennen tänne muuttoa. Suomalaiset tataarit ovat sunnimuslimeja ja kuuluvat hanafilaiseen lakikoulukuntaan, johon suurin osa tataareista muuallakin kuuluu. Aluksi imaamit olivat seurakuntalaisten omasta keskuudesta, nykyään he ovat uskonnollisen koulutuksen saaneita tataareja Turkista.

Seurakunnan perustamisasiakirjassa kiteytetty oppi sopisi mille tahansa muslimiyhteisölle maailmassa:

”Seurakunta maksuu islamin opin, jonka pääpiirteet ovat seuraavat:

- 1) Usko Ainoaan Jumalaan ja Hänen profeettaansa Muhammediin.*
- 2) Rukoileminen viidesti vuorokaudessa ja*

julkisen jumalanpalveluksen toimittaminen moskeijassa joka perjantai.

3) Kuukauden kestävä paasto vuodessa.

4) Yhden neljännekymmenennen osan lahjoittaminen omaisuudesta köyhille.

5) Varakkaan muhamettilaisen on kerran elämässään tehtävä pyhiinvaellusretki Mekkaan.

6) Kaikkien uskontojen kunnioittaminen.

7) Ruumiillisen ja henkisen puhtauden noudattaminen.

8) Totuuden noudattaminen kaikessa.

9) Kunnioitus kanssaihmissä kohtaan ja pyrkimys olemaan yhteiskunnalle hyödyksi.

10) Suoda hyvää kaikille ihmisille.”

Viittä ensimmäistä kutsutaan islamin viideksi peruspilariksi. Loput viisi kuuluvat yhtä lailla islamilaisen opin ja hengen piiriin, vaikkakin siirtolaiset niitä korostamalla pyrkivät viestittämään suomalaiselle yhteiskunnalle, että islamin usko ei estä valmiutta sopeutua uusiin oloihin ja että se ei sisällä mitään, mitä suomalaisten tulisi pelätä.

Uskonto erottaa muslimitataarit muista suomalaisista, kun taas voimakas etnisyyss toimii raja-aitana tänne saapuviin muihin muslimeihin. Nykyään suomalainen valtakulttuuri koetaan omaksi ja etnisesti vieraat muslimikulttuurit kaukaisiksi.

Kuitenkin yhteinen uskonto yhdistää ja moskeija on avoin kaikille muslimille. Pidetään luonnollisena, että seurakunnan imaamit tarjoavat uskonnolliset palvelut nimenannosta hautajaismenoihin ilmaiseksi kaikille sitä haluaville muslimille. Täällä kuolleet muslimit voidaan haudata seurakuntien hautausmaihin. Seurakunnan jäseneksi ei kuitenkaan ole mahdollista liittyä.

Etnisyyden ylläpitäminen

Etnisyyden säilyttämistä varten perustettiin kulttuuriseura Finlandiya Turkleri Bir-

ligi r.y. vuonna 1935, jonka puitteissa on järjestetty teeltamia, teatteritoimintaa, juhlia, esitelmiä, kirjallisuusiltoja ja musiikkitoimintaa. Levyjäkin julkaisee kuoron lisäksi on pienempiä yhtyeitä, joista osa sovittaa vanhoja kansanlauluja mieleiseksi. Myös kokoelma kansanlauluja on julkaistu. Muutenkin jäsenten oma kirjallinen tuotanto on ollut mittava.

Seurakunnan jäsenten perustama Turkilaisen Kansakoulun Kannatusyhdistys r.y. perusti oman kansakoulun Helsinkiin vuonna 1948. Koulu lakkautettiin oppilaiden vähyyden vuoksi vuonna 1969. Nyt kannatusyhdistys ylläpitää kerran viikossa tataarinkielistä leikkikoulua. Nuorille seurakunta järjestää joka kesä ja talvi leirikouluja, joissa opetetaan omaa kieltä ja islamin uskontoa.

Seurakunnalla on myös oma urheiluseura Yolduz r.y. vuodesta 1945 (ja jo tätä ennen Altin Orda), jonka piirissä on voinut harrastaa mm. jalkapalloilua, jääkiekkoilua, tennistä, pöytätennistä ja shakkia. Uskonnolliset juhlapyhät muodostavat erään tärkeän yhdessäolomuodon. Suuria pyhiä kokoonnutaan viettämään yhteen Islam-talon moskeijaan ja juhlatiloihin kauppaan.

Kulttuurisiteitä on solmittu Neuvostoliitossa asuviin tataareihin. Vierailut kummankin puolen ovat vilkastuneet. Täällä on vierailut mm. kuoronjohtajia ja kansantanssiohjaajia. Utta siirtolaista ei kuitenkaan ole. Vaikkakaan siirtolaisten halukkuutta ja vapaaehtoista toimintaa ylläpitää omaa etnistä identiteettiään ei voi vähätellä, on selvää, että seurakunnan nykyinen vakaa ja vauras taloudellinen tilanne mahdollistaa sen käytännössä. Seurakunnan palkkaamat työntekijät ja omat tilat erilaisiin omiin toimintoihin nuorten tiloja myöten sekä rahalliset avustukset erilaisille toimintoille tekevät osallistumisen mahdolliseksi kaikille.

Rakenteellinen sopeutuminen

Vuosisadan alusta asti lapset kävivät maiden tavoin suomalaista koulua ja oppivat suomen kielen ja suomalaisen yhteiskunnan säännöt. Nykyään kaikki ovat myös Suomen kansalaisia.

Neljäkymmenluvulle siirryttäessä lähes kaikki (98 %) saivat yhä toimeentulonsa kaupasta. Aluksi vaimot olivat kotona tai työssä perheen liikkeissä, nykyään naiset ovat työelämässä muiden tavoin. Ja vaikka kauppiaan ammatti on yhä suosittu, mainitsemisen tässä muita esimerkkejä nykyammateista: lakimies, insinööri, lääkäri, hammaslääkäri, leipuri, tehdastyöläinen, virkamies, ravintoloitsija, hovimestari, muusikko, valokuvaaja, autonkuljettaja, turkkuri, puheterapeutti, opettaja, pankinjohtaja, pankkivirkailija, laborantti, sairaanhoitaja, sihteeri, sosiaalityöntekijä, posliinitaiteilija, lentoemäntä ja pääkonsuli.

Etninen identiteetti ei liity ammatteihin. Tataarit itse korostavat, että ei ole ammattia, missä ei uskonnon tai etnisyyden vuoksi voisi toimia. Suosituiksi mainitaan ammatit, joissa tapaa muita ihmisiä. Koska vähemmistö on täysin kaupunkilaista, maanviljelijöitä ei ole.

Mitään omaa poliittista kanavaa ei myöskään kaivata. Poliitikkaan suhtaudutaan henkilökohtaisesti ja kunnallisvaaliehdokkaanakin olleen tataarin katsottiin edustavan omaa puoluettaan, ei tataareja. Tataarit eivät tunne olevansa syrjittyjä, vaan katsovat, että suomalaiset kohtelevat heitä normaaleina suomalaisina. Heidät hyväksytään enemmistön taholta sen sosiaaliseen rakenteeseen, eikä pelkästään työvoimana, vaan he voivat solmia myös ensisijaisia kontakteja naapureihin, työtovereihin, liittyä erilaisiin kulttuuri- ja sosiaalisiin seuroihin, voivat valita koulunsa ja seuransa ilman etnisiä esteitä. Oman etnisen identiteetin lisäksi tataarit tuntevat olevansa "tavallisia" suomalaisia. Varsin-

kin nuoremmilla polvilla on selvä kaksoisidentiteetti. Suomi tunnetaan koti-maaksi.

Tällaiseen ystävyyteen ja tasa-arvoisuuteen perustuvat suhteet mahdollistavat myös avioliitot eri ryhmien kesken. Avioliitoista melkein puolet solmitaan muiden suomalaisten kanssa. Vaikka seka-avioliittoa ei pidetä suotavana, ne nähdään tavallaan luonnollisena seurauksena vähemmistöasemasta. Seka-avioliiton solmivan henkilön perhe hyväksytään nykyään tataarisukulaisten puolelta. Seurakunnan toimintaan aviopuoliso ei ota osaa, lapsilla ratkaisee kielen osaaminen. Haluttomuutena uskonnollisten rajojen ylittämiseen voi pitää sitä, että 40 % aikuisväestöstä ei ole solminut avioliittoa. Viime vuonna solmituista neljästä muslimiavioliitosta kahdessa aviopuoliso oli turkkilainen.

Uskonnollinen ja etninen sopeutuminen

Tärkein tataari-identiteetin osoittaja on islamin uskonto. Islamin päämäärä on sama kuin kristinuskossa: iankaikkinen elämä. Tavalliselle ihmiselle islamilainen laki, Sharia, näyttää siihen tien. Tataarit eivät katso sen olevan ristiriidassa muun yhteiskunnan kanssa; monilta osin se ei edes eroa suomalaisesta elämänmenosta.

Toisin sanoen esimerkiksi monivaimoisuuden salliminen ei tarkoita, että se olisi pakollista tai että yksivaiheisuus ei olisi islamilaista. Monet yhteiset tavat ovat lähestyneet islamilaisia tapoja (tyttöjen läpipistettävät korvakorut, siviiliavioliitto, avioeron sallittavuus yleensä ja sen hakeminen kummankin aloitteesta, naisten oikeus omistaa ja periä omaisuutta jne.). Suuri osa Shariaa voidaan soveltaa tällä tavalla ”suomalaiseksi” loukkaamatta sen henkeä. Sharia sallii senkin, että nykyisissä työpaikoissa ei voi rukoilla viittä kertaa päivässä.

Muslimisiirtolaiset ovat oppineet sovitamaan tapansa ilman että suomalaisten

sopeutumista kysytäänkään. On opittu osittamaan ruoka-aineet, joissa ei ole sianlihaa, uskonnolliset tilaisuudet pidetään omassa piirissä ja omissa tiloissa. Suomalaisia ei häiritse se, että muslimit eivät vietä joulua tai pääsiäistä. Joissakin asioissa suomalainen yhteiskunta on tullut vastaan, kuten mahdollistamalla kouluissa ja sairaaloissa muslimille sopivan ruoan, tarjoamalla mahdollisuuden sairaalassa vainajan rituaalipesuun ja nopeaan ruumiinavaukseen, uhrieläinten teurastukseen teurastuslaitoksella jne.

Etninen sopeutuminen

Etnisistä piirteistä on parhaiten säilynyt oma kieli. Täällä asuvat tataarit puhuvat yhä puhdasta misharia, joka on hyvin lähellä kazanintataaria, jonka murteena sitä nykyään pidetään. Siirtolaisuus on kuitenkin vaikuttanut kieleen ja se eroaa nykyään Neuvostoliitossa yhä puhutusta misharista. Siirtolaisuus on heikentänyt perinteiseen maanviljelyskulttuuriin kuulunutta sanastoa ja korostanut suomalaiseen nykyelämään kuuluvaa sanastoa. Uusintamiseen pyritään oman kielen (mutta myös kazanintataarin) pohjalta. Venäjän vaikutus on täällä pienempi, mutta sen sijaan kielen vaikuttaa suomenkieli, joka (murteineen) on vaikuttanut myös kielen ääntämiseen ja äänenkäyttöön, mikä on selvästi havaittavissa varsinkin laulutavan muuttumisessa.

Siirtolaisuus on vaikuttanut myös kirjoitustapaan. Aikaisemmin kieli kirjoitettiin arabialaisilla kirjaimilla. Kun Neuvostoliitossa siirryttiin kyrillisten kirjainten käyttöön, Suomessa siirryttiin asteittaisesti latinalaiseen kirjaimistoon. Vielä 1950-luvun lopulla omat tiedotteet olivat sekä latinalaisin että arabialaisin kirjaimin luettavia. Nykyään käytetään nykyturkin kirjoitustapaa. Mutta vieläkin esim. hääkutsuisa käytetään arabialaisia kirjaimia. Kiin-

nostus arabiaan puhuttunakin kielenä on lisääntymässä.

Kielen ja nimien lisäksi etnisyys ei ulospäin korostu. Ensimmäisten kauppiaiden asuja paikoitellen ihmeteltiin, niistä kuitenkin pian luovuttiin. Kaupan olleet tavaratkaan eivät olleet etnisiä. Teollinen, kaupunkimainen nykyaikaistamisprosessi on vaikuttanut varsinkin aineellisen kulttuurin yhdenmukaistumiseen. Etniset piirteet eivät enää korostu arkipäiväisten tavaroiden ja esineiden käyttöominaisuuksissa. Asunnot ja kalusteet ovat samanlaisia, käytettävät vaatteet yhdenmukaisia hääpukuja myöten ja etnisyys tulee esiin lähinnä esteettisenä koristeluna sisustuksessa, joka sekkin nykyään on uuden ammattimaisen taiteen ja taideteollisuuden tulosta.

Omia etnisiä ruokia on aina valmistettu ja ne ovat yhä suosittuja. Uusiutuneitakin etnisiä piirteitä voi nähdä mm. vauvateen (naiset kutsutaan katsomaan vauvaa), nimenantotilaisuuden, hautajaisten ja muistojuhlien yhteydessä.

Suomeen siirtolaisina saapuneet tataarit ovat siis hyvin sopeutuneet suomalaisiksi ja silti pystyneet vähemmistönä säilyttämään oman tataari-identiteettinsä, islamin uskon ja oman misharinkielen. Hyvä so-

peutuminen on johtanut vähemmistön osittaiseen sulautumiseen muihin suomalaisiin, mutta vähemmistö pystyy myös yhä uusintamaan omia etnisiä piirteitään.

English Summary Muslim Immigrant Adaptation: Tatars in Finland

At the end of the last century, Muslim Tatars immigrated as salesmen from Russia to Finland. In the following decades, an Islamic Tatar minority developed. Today this minority consists of about a thousand people. It is well adapted to Finnish society while still retaining its ethnic identity. The members continue to be Muslims, they use their own Mishar Tatar language and their ethnic names. Tatar children learn their own culture at home; the Finnish environment and especially school teach them to also become Finns.

Though Tatars are accepted to primary groups, they want to retain their own ethnic background. The fact that Finnish Tatars are well off has contributed to structural assimilation, but simultaneously made it possible for the minority to maintain their own culture.

Kirjallisuus

- Ali, A., Karatau, H., Daher, O. (toim.): Suomen Islam-seurakunta 1925–1975. Helsinki 1975.
- Arifulla, I.: Suomen turkkilaisten nimityksestä. Suomen Heimo 7–8, 1941, s. 110–111.
- Halen, H.: A Bibliographical Survey of the Publishing Activities of the Turkic Minority in Finland. *Studia Orientalia* 51, 1979:11.
- Lauha, S.: Piirteitä Suomen muslimien seurakuntaelämästä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston teologinen tiedekunta. Helsinki 1963.
- Marjamäki, M.-L., Kolehmainen, I.: Tataarimusiikki Suomessa. Teoksessa Donner, Kurkela ja Lahminen (toim.): Suomen etnisten vähemmistöjen musiikki. Suomen Antropologisen Seuran toimitus no. 8, 1981, s. 85–96.
- Mustanoja, U.-M.: Tataarien sopeutuminen suoma-

laiseen yhteiskuntaan. Sosiaalipoliitiikan laudaturtyö. Helsingin yliopiston sosiaalipoliitiikan laitos. Helsinki 1982.

Peltohaka, S.: Nimenanto- ja hautaustavat Suomen Islam-seurakunnassa – uskontoantropologinen tutkimus Suomen tataarien siirtymäriiteistä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston teologinen tiedekunta. Helsinki 1980.

Räsänen, Martti: Suomen turkkilaisista ja heidän vaiheistaan. Suomen Heimo, 5, 1941, s. 64–67.

Lisäksi lähteinä on käytetty Valtionarkiston maakunta-arkistoja, Suomen valtiollisia ja eri kaupunkien, Venäjän ja Neuvostoliiton väestölaskentoja, Islam-seurakunnan tiedotteita sekä seurakuntalaisten haastatteluja.

Gunnel Knubb-Manninen

Tvåspråkighet ur inlärningsens synvinkel

I denna artikel granskas inlärnigen av två språk, närmare bestämt dess förutsättningar och följder i kognitivt hänseende samt diskuteras hurudana kognitiva uppgifter inläring av två språk under olika språkförhållanden innebär.

Tvåspråkighet och inlärningsförmåga

Tidigare forskning ställde ofta frågan: är tvåspråkighet till nackdel eller till fördel för individen. I början av seklet rapporterades negativa kognitiva effekter: tvåspråkiga hade lägre intelligens och sämre skolprestationer. Senare forskning har gett en mer nyanserad bild av situationen (se t.ex. Skutnabb-Kangas 1981). De defekter som man trodde tvåspråkigheten gav upphov till har visat sig ha andra orsaker. Sämre prestationer på verbala intelligens-test berodde ofta på att barnen testades på det språk de kunde sämre. Begreppet tvåspråkighet kan nämligen inte och har inte reserverats för endast balanserat tvåspråkiga, dvs. sådana individer som kan båda språken lika bra. Eftersom motsatsen är enspråkighet måste man se tvåspråkigheten som en egenskap man kan ha till olika grad (och som kanske också varierar till sin

art). En annan orsak till svaga resultat för de tvåspråkigas del var att de tvåspråkiga i dessa undersökningar ofta var invandrabarn som uppfostrats i en annorlunda kultur än den kultur enligt vilken såväl skolprestationerna som intelligensen bedömdes.

Ur allmänt kunskapsperspektiv låter frågan om tvåspråkighet är till nackdel konstig. Vi brukar aldrig se kunskap som någon börda på vägen. Tillgång till två eller fler språk, innebär ju däremot, som Vygotsky (1982, 194) påpekat, att man får perspektiv på det egna språket och kan uppfatta språket skild från verkligheten, som det kognitiva redskap det är.

Det man i den senare tvåspråkighetsdebatten förfasat sig över är den situation då varkendera språket utvecklats tillräckligt, halvspråkighet. Man har betonat att varje individ behöver åtminstone ett välutvecklat språk. Tanken är den, att vi behöver ett språk som behärskas till den grad att vår tankeförmåga och vår förmåga att lära oss genom språket inte hämmas.

Att utsättas för två språk och lära sig två språk kan alltså inte i sig anses vara till skada. Det enda som kan vara till skada är bristfällig språklig stimulans och undervisning, och det gäller vare sig barnet lär sig två eller ett språk. Sålunda kan man finna att en del tvåspråkiga klarar sig ypperligt i den svenska skolan - t.o.m. bättre än enspråkiga, medan andra tvåspråkiga har problem.

Gunnel Knubb-Manninen, forskare, Pedagogiska forskningsinstitutet vid Jyväskylä universitetet. Forskningsområde: inläring och undervisning av finska i Finlands svenskspråkiga skolor.

De tvåspråkigas skolframgång i de svenska skolorna i Finland

Då jag granskat skolframgången i form av medelvitsord på betyget, och vitsord i ämnen finska och modersmålet (dvs. svenska) bland elever i den svenska skolan som har varierande kontakter med det finska språket (tvåspråkiga av olika grad), har jag kunnat konstatera att de individuella skillnaderna är stora och att skillnaderna mellan språkgrupperna inte är helt entydliga. Generellt kan man dock säga att de tvåspråkiga inte klarar sig sämre i skolan än de enspråkiga, hellre tvärtom.

En trend, som framkommer oberoende av om man granskar modersmålsvitsordet eller medelvitsordet på grundskolans slutbetyg, är att de elever som har mest finska kontakter uppvisar bäst skolframgång medan elever med ungefär lika mycket finska och svenska kontakter klarar sig sämst. Vitsordet i finska på slutbetyget (men inte tidigare) följer däremot ganska entydligt mängden kontakter med finska.

Med tanke på att lägre socialgrupper ofta konstaterats stöta på problem i skolan – vilket anses bero på kulturella skillnader mellan hemmet och skolan – är det skäl att här jämföra de tvåspråkigas och de enspråkigas sociala bakgrund. Kan de tvåspråkigas goda skolprestationer i denna undersökning alltså förklaras på samma sätt som de tvåspråkigas svaga skolprestationer i tidigare undersökningar? Så verkar det vara. Då jag granskat socialgruppsfördelningen i de olika språkgrupperna, har jag kunnat konstatera att de högre socialgrupperna är något överrepresenterade bland de tvåspråkiga (Knubb-Manninen 1987).

Inlärningsförmåga och tvåspråkighet

En central fråga inom tvåspråkighetsforskningen har, som jag redan konstaterade, varit hur tvåspråkigheten inverkar på den

kognitiva utvecklingen i övrigt och på förmågan att lära sig annat. Man kan emellertid också svänga på frågan och fråga sig hurudan betydelse den allmänna inlärningsförmågan, dvs. elevens kognitiva utvecklingsnivå har på tvåspråkighetsutvecklingen.

Denna fråga har rönt betydligt mindre intresse. Den har granskats närmast i form av ålderns betydelse för inläring av det andra språket. De forskningsresultat vi har att tillgå ger inget entydigt svar på denna fråga. Och egentligen är det förståeligt. Man kan lära sig på många olika sätt. Om man lär sig två språk samtidigt från första början stöter man på andra kognitiva uppgifter än om man lär sig ett andra språk efter det första, men oberoende av vilka uppgifter man ställs inför så lär man sig språket om man lyckas lösa uppgifterna. Vi kan naturligtvis sträva efter att utveckla ett bästa sätt att lära barnen ett andra språk på och sen försöka anpassa barnen till vårt undervisningssätt. I praktiken är detta emellertid omöjligt. Barnen växer upp under olika språkliga förhållanden i vår värld. Det gäller att kunna stöda deras språkutveckling oberoende av i vilken ordning och vilken ålder de utsätts för språken.

Det tycks inte finnas några absoluta kognitiva hinder för inläring av två språk. Om en människa kan lära sig ett språk, kan hon/han också lära sig fler. Jag har påträffat utvecklingsstörda som haft ett mycket primitivt språk, t.ex. varit oförmögna att bilda fullständiga satsar på sitt modersmål, men som lärt sig att uttrycka sig på samma primitiva sätt på ett annat språk. "Jag stan igår" blir "Minä Vasa eiten". En annan sak är sen om man kan kalla detta för tvåspråkighet.

Det finns dock tydliga skillnader mellan individerna när det gäller att lära sig språk. En del barn lär sig språk mycket snabbt och till synes lekande lätt, medan andra kämpar och inte kommer sig någon vart. Den

vanligaste förklaringen till det här är att en del barn är språkligt begåvade och andra inte. Och denna begåvning uppfattas som i huvudsak biologiskt bestämd. De senaste decenniernas forskning i inlärningsstrategier och metakognition har, tycker jag, visat att det inte är så enkelt att förklara skillnaderna mellan individerna. Och framförallt att vi inte behöver se så pessimistiskt på inlärningsförmågan.

Vad innebär inlärningsförmåga och hur kan den utvecklas?

Dagens forskning tyder alltså på att man också kan lära sig lära sig. Inom inlärningsstrategiforskningen är man övertygade om att (Nisbet & Shucksmith 1986, 74):

1) De flesta människor är kapabla att lära sig bättre än vi för närvarande gör.

2) För att lära oss bättre behöver vi utveckla våra inlärningsstrategier.

3) Nyckeln till denna utveckling ligger i medvetenhet om och granskning av våra egna mentala processer. För språkinlärningsdel galler det att medvetandegöra hurdana mentala tillvägagångssätt språkinläraren använder och utforska alternativen för att kunna välja det för vart och ett tillfälle lämpligaste tillvägagångssättet.

I brist på annan kunskap kan vi fundera över våra egna sätt att klara av olika språksituationer och olika språkliga uppgifter. Problemet är bara att det vi gör ofta är så automatiserat att vi har svårt att urskilja delstegen. I några undersökningar av spatial förmåga (Ericsson & Oliver 1988) visade det sig att försökspersonernas beskrivning av vad de gjorde och de slutledningar man kunde dra på basen av försökspersonernas ögonrörelser inte överensstämde. När försökspersonerna hade i uppgift att avgöra om två tvådimensionellt avbildade figurer var likadana eller ej, förklarade de att de i fantasin vände på figurerna och att de såg figurerna som helheter. Analysen

av ögonrörelserna visade emellertid att de utförde mycket snabba systematiska jämförelser av vissa strategiska detaljer i figurerna.

Det finns emellertid numera en del empirisk forskning om språkinlärarens mentala tillvägagångssätt — bl.a. Faerch & Kasper (1983) om kommunikationsstrategier och Haastrup (1989) om ordförståelsestrategier — och detta har ökat förståelsen för hur viktig barnens allmänna problemlösningsförmåga är också vid inläring av ett andra språk.

Många elever med negativa erfarenheter av inläring har mist tron på sin egen förmåga och försöker medvetet eller omedvetet undvika fler misslyckanden genom att inte ens försöka lära sig. Dessa elever som har allmänna inlärningsproblem och inte bara i det andra språket, är egentligen i behov av terapeutiska undervisningsmetoder, av feedback som bygger upp deras självförtroende. Det räcker emellertid inte bara med uppmuntrande ord. Eleverna behöver också insikt i hur de skall gå till väga så att de kan få positiva inlärningserfarenheter, så att de själva märker att de klarar av olika uppgifter.

Tyvärr finns det inga popkonster att ta till. Det visar de försök man gjort med att lära eleverna effektivare studiestrategier. Eleverna har nämligen inte lyckats tillämpa de specifika tillvägagångssätt de lärt sig i försökssammanhang i andra inläringssituationer. Det verkar som om det viktigaste skulle vara — inte att man lär barnen enskilda tillvägagångssätt utan — att man handleder dem till större insikter i vad inläringen går ut på (Campione 1987).

För att utveckla en större insikt i den egna inläringen hos barnen har man ansett det viktigt att göra följande saker (Nisbet & Shucksmith 1986, 69):

1) Att tydligt och klart uttrycka vad som är syftet med olika inlärningsuppgifter, vad det är meningen barnet skall lära sig

och varför. I en undersökning (Säljö & Wyndhamn 1987, 1988), där man granskade hur elever som hade i uppgift att lösa matematikuppgifter utnyttjade kognitiva ledtrådar i själva situationen, fann man att de högpresterande eleverna reagerade och svarade på problemet i sig, och kunde bortse från störande och vilseledande villkor men samtidigt utnyttja stödande ledtrådar. De kunde alltså sälla den information som gavs på olika nivåer. De medelgoda eleverna hade ungefär samma räknetekniska kompetens, men förmådde inte i samma utsträckning "läsa situationen". De lågpresterande eleverna uppvisade en initial osäkerhet om vad som efterfrågades i uppgiften. Denna undersökning tyder alltså på att svaga elever är i behov av klarare vägledning i vad som är meningen med olika uppgifter och undervisningssekvenser.

2) Att demonstrera på vilka sätt man kan lösa olika uppgifter och därmed fästa barnets uppmärksamhet vid tillvägagångssätten. I undersökningar där man jämfört olika undervisningssätts effektivitet har man bl.a. funnit att effektiva lärare använde inlärningsstrategierna själva i sin undervisning, demonstrerade dem i undervisningen (se Nisbets & Schucksmiths 1986 litteraturgenomgång).

3) Att diskutera med barnen hur de går till väga och fästa deras uppmärksamhet vid olika personliga sätt att fungera och vid de krav uppgiftstyperna och sammanhanget ställer. Man har konstaterat att kognition och metakognition inte alltid svarar mot varandra i synnerhet hos barn, dvs. barn kan använda vissa strategier, som t.ex. att upprepa nya ord för sig själva, men är inte medvetna om vad de gör och varför. I undersökningar där man försökt hjälpa elever med lässvårigheter genom att göra eleverna medvetna om texternas nyckelpunkter och genom att öka deras metaförståelse, har man uppnått resultat, som styrker

betydelsen av medvetenhet om tillvägagångssätten (Wong 1985, 160).

Kognitiva uppgifter i inläringen av två språk

Beroende på språkinläringssammanhang ställs barnen alltså inför olika kognitiva uppgifter som de måste lösa för att kunna tillägna sig språket. Om språken avviker starkt från varandra, blir uppgifterna som måste lösas fler och mer krävande än om vi har att göra med närbesläktade språk. Att bli tvåspråkig i finska och svenska hör till de mer krävande projekten.

1) För de barn som lär sig två språk samtidigt är den första kritiska uppgiften att inse att de har att göra med två olika språk och kunna hålla den åtskilda. För att underlätta denna insikt, råder man föräldrar med olika modersmål att konsekvent tala sitt eget modersmål – en person ett språk-principen. På detta sätt knyts språket till vissa yttre faktorer och varierar med dem, vilket gör det lättare för barnet att skilja åt språken. Detta är ett ideal som få föräldrar emellertid når upp till visar enkäter till hemmen. Om föräldrarna kan båda språken leder det sociala trycket till att de i vissa sociala situationer talar det andra språket med barnet. Därför är det svårt att empiriskt fastställa hur avgörande denna en person ett språk-principen är. Jag har emellertid stött på ett par som inte kunde den andras språk när de började umgås och som kommunicerade så att vardera talade enbart sitt eget språk. När deras son var två år behärskade han båda språken lika bra, behärskade likaså språkbytet till fulländning och använde alltid den persons modersmål som han riktade sig till.

I hem där föräldrarna är mindre konsekventa och där de sinsemellan talar det språk som är förhärskande i omgivningen förefaller barnen lära sig tala omgivnin-

gens språk först. De verkar lägga det andra språket på hyllan åtminstone för en tid; de förstår det men använder själva hellre majoritetsspråket. Man kan fråga sig om detta är ett led i deras försök att hålla språken åtskilda. De ägnar sig åt det språk som går i alla situationer och lagrar det andra språket i en annan form i minnet — som passiv kunskap.

2) För de barn som blir tvåspråkiga i ett senare skede, dvs. hamnar i en annan språkmiljö sedan de lärt sig modersmålets grunder, ser inlärningsuppgiften annorlunda ut. Det gäller att lära sig en ny kod, nya ord och sätt att uttrycka sig i situationer som de redan klarar av på ett språk. Inlärningsuppgiften underlättas av barnens allmänna kunskap. Uppgiften är oftast också mer begränsad på så sätt att det nya språket endast behövs för att kommunicera med andra. Styra sina egna handlingar, dvs. tänka, kan man fortfarande göra med hjälp av sitt modersmål.

En inlärningsituation som emellertid anses problematisk är den, då ett barn vars modersmål är svagt utvecklat börjar gå i skola på ett språk som hon/han behärskar dåligt eller inte alls. Det finns forskare (bl.a. Skutnabb-Kangas 1981 och Cummins 1979) som hävdar att om barnet inte kan använda sitt modersmål för högre kognitiva funktioner, är det svårt om inte omöjligt att lära sig att använda det andra språket för dylika funktioner. Denna ståndpunkt används som argument för skolor på barnets modersmål och bör också i skolpolitiska sammanhang beaktas. I praktiken kommer det dock alltid att finnas barn med ett svagt första språk som på grund av olika omständigheter tvingas gå i skola på ett annat språk. Man kan alltså inte undvika problemet. Frågan är hur man kan stöda barnet i dess gigantiska inlärningsuppgift att samtidigt som det lär sig ett andra språk lära sig att använda språket för nya funktioner.

Om man faktiskt eftersträvar tvåspråkighet, förefaller stödundervisning på modersmålet vara en god lösning i de fall där modersmålet är bristfälligt utvecklat. Och det här är en uppgift också för den finska skolan. Vi har många tvåspråkiga barn i finska skolor också, som behöver stimulans på sitt andra språk. De är bara så utspridda över hela landet — några elever per ort — att man inte uppmärksammar dem i den utsträckning man borde. Om man inte kan stöda modersmålet, måste man stöda inläringen av det andra språket desto mer. I Dickursby har man under 80-talet haft ett försök inriktat på elever med skolspråks svårigheter och med föräldrarnas hjälp försökt utveckla främst kunskaperna i skol-språket, dvs. svenska. Enligt Brunells (1985, 1989) rapporter har man i försöket till en del uppnått positiva resultat.

3) Helt annorlunda ser inlärningsuppgiften däremot ut, när barn sätts att lära sig det andra språket i skolan. Skolan bygger upp språkkunskaper i det andra språket på sikt så att målet, en viss fungerande språkförmåga, ligger år framåt i tiden. Man strävar efter att steg för steg ge eleverna vissa delfärdigheter — delfärdigheter som de själva knappast alla gånger upplever som särskilt relevanta med hänsyn till de krav användningen av språket ställer. Inläringen styrs av läraren och den stöder sig nästan uteslutande på modersmålet.

Även om man lär sig ett andra språk genom sitt modersmål är uppgiften kognitivt krävande — eller kanske just därför. När man lär sig språket i miljön, får man all möjlig information om språket i bruk på en gång; om såväl själva språket som språkbruket. Alla detaljer man observerar och lär sig förekommer i ett sammanhang. När man lär sig ett språk genom formell undervisning är språket sönderdelat och man lär sig dess aspekter en efter en. Faran är då att individen när hon/han inte själv varit med om att analysera och stycka sönder

språket, får problem med att bygga upp delarna till en helhet, dvs. skapa en helhetsstruktur av alla språk- och språkbruksregler. Detta gäller i synnerhet om språket till sin struktur starkt avviker från modersmålet, som när svenska elever lär sig finska, och tar sig uttryck i att en del elever i slutet av grundskolan upplever finskan som ett kaos av regler.

För att förhindra dessa svårigheter är det uppenbarligen viktigt att läraren förmedlar någon form av helhetssyn på grammatiken – klargör vad som eftersträvas och hurudana delfärdigheter eleverna måste lära sig och varför – och inte bara går rakt på enskilda regler. Ausubel & al. (1978) har framhållit att eleverna tar till mekanisk utantillinläring, om de måste tillägna sig mycket detaljer innan de har tillräckligt med överordnade begrepp att knyta detaljkunskapen till. För att minnet inte skall överbelastas och kaos uppstå är det också viktigt att eleverna lyckas automatisera de första, grundläggande språkreglerna.

I en enkät till lärarna i finska på lågstadiet framkom det att lärarna själva anser att elever som har svårigheter med finskan i skolan bäst kan hjälpas genom mer individualiserad undervisning, men många lärare upplevde också att det behövs mer undervisning överhuvudtaget i finska.

Slutord

Sammanfattningsvis kan vi konstatera, att inlärningsförmågan i ett andra språk – enligt det teoretiska perspektiv jag här använt – till stor del kan ses bygga på allmän kunskap om inläringen. För förståelse av inläringen måste emellertid också det som skall inläras, språkstoffet, beaktas.

Språkinläraren har till uppgift att tillägna sig kunskap och delfärdigheter av olika slag, vilka uppenbarligen kräver olika inlärningsstrategier. För att kunna hjälpa individerna att finna effektiva strategier för inläring, är det nödvändigt att man analyserar hurudana kognitiva deluppgifter olika inläringssituationer innebär.

Tiivistelmä

Kaksikielisyys oppimisen näkökulmasta

Artikkelissa tarkastellaan toisen kielen oppimisen kognitiivisia puolia. Oppimiskyvyn voidaan katsoa melko pitkälle perustuvan yleiseen oppimistietoon ja taitoon. Kielen oppimisen ymmärtämiseksi on toki huomioitava myös sitä, mitä on opittava eli kieliainesta. Kielenoppijan tehtävänä on erityyppisten osatietojen ja -taitojen omaksuminen, mikä ilmeisesti vaatii erilaisia oppimisstrategioita ja tietoisuutta niistä. Riippuen oppimisolosuhteista lapsi kohtaa erilaisia kognitiivisia tehtäviä yrittäessään oppia kahta kieltä.

English Summary

Bilingualism from the perspective of learning

The article examines cognitive aspects of second language learning. Learning skill is largely based on general knowledge about learning. To understand language learning one must, of course, also consider the subject matter to be learnt. A language learner has to acquire knowledge and subskills of various types, which requires varying learning strategies and knowledge of them. Depending on learning conditions, the child encounters manifold cognitive tasks when trying to learn two languages.

Litteratur

- Ausubel, D.P., Novak, J.D., Hanesian, H.: *Psychology of Education. A Cognitive View*. New York 1978.
- Brunell, V.: *Skolspråkssvårigheter på grundskolans lågstadium*. Jyväskylä universitet. Rapporter från Pedagogiska forskningsinstitutet 361, 1985.
- Brunell, V.: *Undervisning av elever med skol-språkssvårigheter*. Jyväskylä universitet. Pedagogiska forskningsinstitutet. Pro memoria 1989.
- Campione, J.C.: *Metacognitive Components of Instructional Research with Problem Learners*. I: Weinert, F.E., Kluwe, R.H. (eds.), *Metacognition, Motivation and Understanding*. Hillsdale, New Jersey 1987, s. 117–142.
- Cummins, J.: *Linguistic Interdependence and the Educational Development of Bilingual Children*. *Review of Educational Research*, 49: 2, 1979, s. 222–251.
- Ericsson, K.A., Oliver, W.L.: *Methodology for Laboratory Research on Thinking: Task Selection, Collection of Observations and Data Analysis*. I: Sternberg, R.J., Smith, E.E. (eds.), *The Psychology of Human Thought*. Cambridge 1988, s. 392–428.
- Faerch, C., Kasper, G.: *Strategies in Interlanguage Communication*. London 1983.
- Haastруп, K.: *Developing Learners' Procedural Knowledge in Comprehension*. I: Phillipson, R., Kellerman, E., et al. (eds.), *Foreign Language Pedagogy Research: A Commemorative Volume for Claus Faerch*. Clevedon 1989.
- Knubb-Manninen, G.: *Inlärningsförhållandenas betydelse vid inläring av ett andra språk*. Jyväskylä universitet, Psykologiska institutionen. Licentiatavhandling, 1987.
- Nisbet, J., Schucksmith, J.: *Learning Strategies*. London 1986.
- Skutnabb-Kangas, T.: *Tvåspråkighet*. Lund 1981.
- Säljö, R., Wyndhamn, J.: *The Formal Setting as Context for Cognitive Activities. An Empirical Study of Arithmetic Operations under Conflicting Premises for Communication*. *European Journal of Psychology of Education*, 2 (3), 1987, s. 233–245.
- Säljö, R., Wyndhamn, J.: *Cognitive Operations and Educational Framing of Tasks. School as a Context for Arithmetic Thought*. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 32, 1988, s. 61–71.
- Wong, B.Y.L.: *Metakognition and Learning Disabilities*. I: Forrest-Pressley, D.L., Mac Kinnon, G.E. et al. (eds.), *Metacognition, Cognition and Human Performance*. Orlando, vol. 2, 1985, s. 137–180.
- Vygotsky, L.S.: *Ajattelu ja kieli*. Espoo 1982. (Rysk originalupplaga 1931).

Eero Mustakallio

Veriryhmät O, A, B, AB ja M,N, MN Suomessa ja asutuksen leviäminen

Vuonna 1901 K. Landsteiner julkaisi tutkimuksensa ihmisen veren punasolujen sakkautumisreaktiolla toteamastaan kolmesta verityypistä, jotka hän nimesi A, B ja C. Kun v. Decastello ja Sturli (1902) esittivät vielä neljännen verityypin, saivat nämä veriryhmiksi kutsutut tyypit nimitykset O (Landsteinerin ryhmä C), A, B ja AB. Landsteiner ja Levine (1927) keksivät M-, N- ja MN-veriryhmät (nimet keksijöiden antamat).

Antropologiset veriryhmätutkimukset panivat alulle L. ja H. Hirschfeld vuonna 1919, jolloin he julkaisivat tutkimuksensa veriryhmämäärityksistään ensimmäisen maailmansodan liittoutuneiden Salonikin armeijasta. He suorittivat O-, A-, B- ja AB-veriryhmämäärityksiä 16 eri kansallisuuteen kuuluvien sotilaiden keskuudessa ja totesivat huomattavia prosentuaalisia eroja ryhmien jakautumisessa eri kansallisuuksilla. Tästä alkaen on kerätty yhä suurempia veriryhmäaineistoja ja yhä useampien kansallisuuksien keskuudessa on suoritettu antropologisia tutkimuksia.

M-, N- ja MN-veriryhmien antropologiset tutkimukset eri maissa ovat suhteellisen huomattavat. Tässäkin voidaan eri kansoilla ja kansanryhmillä todeta eroavaisuuksia.

Eero Mustakallio, bakteeriotieteen ja serologian emeritus professori, Turun yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta.

Tähän palataan tarkemmin M-, N- ja MN-ryhmien yhteydessä.

Veriryhmäaineistoista käy selville, että kutakin kansaa tai kansanryhmää yleensä luonnehtii niille ominainen veriryhmien prosentuaalinen jakautuminen. Kansoilla ja kansanryhmillä voi tässä suhteessa olla suuriakin eroja, jotka ovat pysyneet suurin piirtein muuttumattomina sinä aikana, kun veriryhmätutkimuksia on suoritettu. Onpa voitu osoittaa, että kansaa luonnehtiva veriryhmien jakautuminen on pysynyt muuttumattomana vuosisatoja. Tämä käy ilmi vertaamalla veriryhmien jakautumista siirtolaisten ja emämaan välillä. Saksalaisten veriryhmien prosentuaalinen jakautuminen on pysynyt muuttumattomana kotimaassa ja Venäjän saksalaisilla. Näin on myös englantilaisilla ja Australiassa asuvilla englantilaisilla ja siirtolaisilla, samoin hollantilaisilla ja Etelä-Afrikassa asuvilla hollantilaisilla, jopa mustalaisilla ja hinduilla.

Veriryhmät O, A, B, AB ja M, N, MN Suomessa

Meillä Suomessa antropologiset veriryhmätutkimukset on aloittanut arkkiaatri, professori Osvold Renkonen (Streng) ja hänen omiensa ja hänen johdollaan suoritettujen tutkimusten ansiosta suomalaiset ovat O-, A-, B- ja AB-ryhmien antropologiaan nähden hyvin tutkittuja.

Vuonna 1925 Osvald Streng julkaisi ensimmäisenä Suomessa 1506 tutkittua henkilöä käsittävän veriryhmäaineiston. Hänen v. 1935 julkaisemansa käsikirja sisältää siihen mennessä hänen ja 15 muun tutkijan julkaisemat veriryhmäaineistot. Nämä sisältävät yhteensä 34 280 tutkittua suomenta ruotsinkielistä. Suomenkielisiä Osvald Strengin käsikirjan sisältämään kokonaisaineistoon kuuluu 23 807 tutkittua henkilöä, joita koskeva aineisto on tässä tapauksessa otettu huomioon vuoden 1935 jälkeen julkaistujen aineistojen lisäksi.

Veriryhmäaineistoja tarkasteltaessa on tärkeätä tietää paitsi ryhmien prosentuaalinen jakautuminen myös ryhmien geenitiheydet (frekvenssit). Geenifrekvenssejä on merkitty yleisesti kirjaimilla p, q ja r, jotka vastaavat ryhmiä A, B ja O. Nämä geenifrekvenssit lasketaan seuraavilla tunnetuilla kaavoilla: $p = 1 - \sqrt{O + B}$, $q = 1 - \sqrt{O + A}$ ja $r = \sqrt{O}$.

Mitä omaan maahan tulee, osoittivat jo Strengin tutkimukset, että suomalaisia luonnehtii heille ominainen O-, A-, B- ja AB-ryhmien prosentuaalinen jakautuminen, samoin kuin vastaavat geenifrekvenssien arvot, jotka eroavat selvästi ja pysyvästi, joskaan ei paljon, muista Euroopan kansoista.

Osvald Strengin kokonaisaineisto, 23 807 tutkittua suomenkielistä, on koostunut eri tutkijain erillisistä pienistä ja osaksi suuremmista aineistoista melko tasaisesti eri puolilta maata. Kokonaisaineisto on jaoteltu maakuntia vastaaviin alueisiin, koska tämä jaotus vastaa niitä alueita, joiden synnyn voidaan katsoa johtuneen lähinnä asutuksen leviämisestä eri puolille maata jo varhaisista ajoista alkaen.

Länsi- ja Itä-Suomen välillä näyttää olevan suomenkielisten keskuudessa pieniä eroja. O-ryhmää on Länsi-Suomessa vähän enemmän kuin Itä-Suomessa. B-ryhmää on taas Itä-Suomessa vähän enemmän kuin Länsi-Suomessa. Turun seutu muodostaa

kuitenkin Länsi-Suomessa poikkeuksen edellä olevista siten, että täällä B-ryhmää näyttää olevan vähän enemmän kuin muualla Länsi-Suomessa, joten Turun seutu (Varsinais-Suomi) muodostaa ikään kuin B-saarekkeen tai isolaatin.

Vuoteen 1972 mennessä julkaistuista tutkimuksista on laadittu yhteenveto, jossa kokonaisaineisto sisältää yhteensä 45 346 tutkittua (suomenkielisiä). Tämä aineisto on jaoteltu eri maakuntien osalle ja lisäksi on laadittu ryhmitys Länsi-, Itä- ja Pohjois-Suomen alueisiin. Parhaiten tulokset tästä jaotuksesta käyvät selville erikoisesti geenifrekvenssien osalta oheisesta kartasta (kartta 1). Tästä laajasta kokonaisaineistosta voidaan vetää samat johtopäätökset kuin edellä mainitusta Osvald Strengin (1935) aineistosta.

Ennen kuin käsitellään suomalaisten veriryhmiä M, N ja MN mainittakoon, että antropologiset tutkimukset eri maissa ovat tähän mennessä suhteellisen huomattavat. Tässäkin voidaan eri kansoilla ja kansanryhmillä todeta eroavuuksia. Eurooppalaiset muodostavat ryhmiin O, A, B ja AB sekä ryhmiin M, N ja MN nähden oman suhteellisen yhtenäisen kokonaisuuden, vaikka eri kansoilla voidaankin todeta pieniä, mutta silti selviä eroavuuksia. Euroopan ja Amerikan valkoisia luonnehtivat keskimääräiset arvot $M = 30 \%$, $N = 20 \%$ ja $MN = 50 \%$. Näistä eroavat huomattavasti eskimot, joilla on korkea M:n arvo (83.4 %) ja matala N:n arvo (0.9 %), ja intiaanit, joilla on korkea M:n arvo (60 %) ja matala N:n arvo (4.9 %), sekä beduiinit, joilla on korkea M ja matala N, eli 56.3 % ja 7.3 %. Neekerit eivät sanottavasti eroa eurooppalaisista.

Suomalaisten ja ruotsalaisten M:n arvot ovat eurooppalaisista korkeimmat ja N:n arvot matalimmat ja lähentelevät siten hindujen vastaavia arvoja. Tässä ovat Suomen ruotsinkieliset suomenkielisten ja ruotsalaisten välillä. Suomenkielisten M:n arvo

on 41 %, Suomen ruotsinkielisten M:n arvo on 36.7 % ja ruotsalaisten 36.1 %, kun taas suomenkielisten N:n arvo on 13 %, Suomen ruotsinkielisten 14.6 % ja ruotsalaisten 16.9 %.

Suomalaisten antropologiin O-, A-, B- ja AB-veriryhmäaineistoihin verrattuna ovat antropologiset M-, N- ja MN-veriryhmäaineistot suhteellisen vähäiset (Mustakallio 1937, 1938, 1943, Nevanlinna 1972).

Voidaan todeta, että Itä-Suomessa on N-geenifrekvenssi selvästi pienempi kuin Länsi-Suomessa ja vastaavasti M-geenifrekvenssi suurempi Itä- kuin Länsi-Suomessa. Länsi-Suomen ja Pohjois-Suomen sekä Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen välillä eroja ei voida osoittaa (kartta 2).

Suomen varhaisesta asutuksesta

Kun pyritään selvittämään syitä veriryhmien (O, A, B, AB ja M,N,MN) erilaiseen jakautumiseen maan eri alueilla, on aiheellista ottaa esille kysymys Suomen varhaisesta asutuksesta. Professori Unto Salon (1980, 1981, 1984) julkaisuista saa selkeän käsityksen siitä, miten asutus Suomen eri alueille on levinnyt arkeologisen ym. tutkimuksen valossa. Seuraavassa pyritään selvittämään tätä kysymystä.

Tutkimusten mukaan Suomen varhaisin asutus on tullut idästä ja kaakosta ja ollut mesoliittiajasta lähtien enemmän tai vähemmän jatkuvaa eikä asutuksen laajasta häviämisestä ole merkkejä. Pitkäaikaisimmat asuinpaikat ovat olleet käytössä 1500–2000 vuotta. Vanhimmat asuinpaikat on ajoitettu jopa 7. vuosituhannen alkupuolelle.

Kiukaiskulttuurin (2000–1300) asutusta tunnetaan Viipurinlahden ja Porvoonjoen suulta Kyrönjoelle. Kyseessä on todennäköisesti vanha kieleltään kantasuomalainen väestö, johon on kuitenkin sulautunut kantabalttilaiseksi otaksutun vasarakirveskulttuurin väestö.

Uusi kulttuurikausi, pronssikausi, syntyy läntisellä rannikkoalueella skandinaavisista vaikutteista. Erityisen voimakkaana suuntautuivat läntiset yhteydet Kokemäenjoen suuhun, jonne rakennettiin viimeistään toisen vuosituhannen puolivälissä, t.s. jo ennen pronssikauden alkua, skandinaavivistyypinen hauta, ”megaliittinen paasiarkku”. Se merkinnee vähäistä skandinaavista siirtolaisuutta. Näyttää siis siltä, että varhaisin skandinaavinen maahanmuutto on suuntautunut Kokemäenjoen suuhun ja sen lähialueille.

Pronssikauden alussa, noin 1300–900 eKr., seurasi laajempi läntinen siirtolaisaalto, varhaisimpina kohteinaan Ahvenanmaa, Kemiö, Aura-joen suu ja rannikko siitä kaakkoon, erityisenä keskuksena Perniö. On mahdollista, että siirtolaisuus suuntautui laajemmallekin, idässä Helsingin seudulle ja lännessä Etelä-Pohjanmaalle. Tämä uusi germaaninen väestö (Gotlanti, Itä-Ruotsi) näyttää menettäneen suomalaisväestön keskuudessa entistä luonnettaan. Emme kuitenkaan tiedä, sulautuiko se jo pronssikauden aikana vanhaan asutukseen kokonaan.

Pronssikauden uuden kulttuurin ja yhteiskuntarakenteen katsotaan siis levinneen Suomeen lännessä (tai lounaasta) rannikolle suuntautuneen uudisasutuksen myötä noin 1300–900 eKr. Siirtolaisuus on voinut jatkua vielä III periodille, jonka ajoitettuja hautoja tunnetaan ainakin Kirkkonummelta, Karjaalta, Perniöstä ja Lappi TL:stä. Koko pronssikauden ajoitettujen hautalöytöjen alue ulottuu Kirkkonummelta Kyrönjoelle, mutta kun rautiohauaus aivan ilmeisesti levisi vanhan kiukaiskulttuurin väestön keskuuteen, ei nuoremman pronssikauden hautoja voi enää pitää todisteina läntisestä germaanisirtolaisuudesta, vaikka sen jatkuminen on sinänsä ajateltavissa.

Toisenlainen kehitys tapahtuu Aura-joella. Sen alueella pronssikaudentyypipi-

set hautarauniot pysyvät poikkeuksillisina, vaikka joukkoon mahtuu yksi Suomen vanhimmista. Professori Salo tulkitsee asian siten, että uusi kulttuuri ja uudet tulokkaat torjuttiin Aurajoelta alun jälkeen. Myöhäisen pronssikauden asuinpaikka on tosin löydetty Liedon Vanhalinnalta, mutta vastaavan ajan hautaraunioita ei tunneta eikä juuri myöhäisen pronssikauden metallilöytöjäkään. Tämä viittaa siihen, ettei Aurajoen asutus ollut pronssikauden jälkipuolella sellaisissa kontakteissa Skandinaviaan kuin esim. Kokemäenjoen suu. Sen vuoksi näyttää siltä, että B-ryhmän korkeampi frekvenssi Aurajokilaaksossa voisi selittyä siitä, että alueeseen pronssikaudella kohdistunut germaaninen siirtolaisuus olisi ollut paljon vähäisempi kuin muilla rannikoilla.

Satakunnan ja Hämeen alempi B-frekvenssi voi selittyä siitä, että 1) Kokemäenjoen suussa sijainneelle Uotinmäen asuinpaikalle olisi tullut skandinaavista ”väestöä” jo ennen pronssikautta kiukaiskulttuurin aikana (n. 2000–1500 eKr.), kuten suuren skandinaavisen haudan, megalitiittisen paasiarkun, rakentaminen antaa aiheen otaksua, 2) skandinaavisen siirtolaisuuden vaikutus kiukaiskulttuurin väestöön olisi ollut geneettisesti merkittävä – kulttuurisesti se sitä on ollut.

B-veriryhmän suhteellinen korkeus Itä-Suomessa ei edellyttäne muuttoa Virosta, mitä on vaikea arkeologisen aineiston nojalla nähdä – ei se tietystikään ole mahdottomuus – vaan asia selittynee siitä, että 1) Itä-Suomessa on säilynyt suurempi B-frekvenssi kampakeraamisen ajan perintönä – ajatus on hypoteettinen, 2) skandinaavinen, B-frekvenssiä alentava geenivaikutus ei ole ulottunut sinne yhtä voimakkaana kuin rannikolle, mikä näyttää itsestään selvältä, 3) länsimaisen väestön osuus itäsuomalaisen väestön syntyyn ei ole ollut kovin suuri – viikinkiajan asutusvirtaa Länsi-Suomesta Mikkelin tienoille ja Laatokan

Karjalaan ei silti voitane kiistää, 4) karjalainen asutus on ehkä suuressa määrin syntynyt Laatokan eteläpuolelta tulleesta myöhäisrautakautisesta muuttoliikkeestä.

Veriryhmien O, A, B, AB ja M, N, MN esiintyminen naapurimaissa

Suomen asukkaiden populaatiosta on koottu v. 1925 alkaen huomattavan suuri veriryhmien (OAB ja MN) geeniaineisto, joka voi antaa ehkä hyvinkin luotettavia tietoja siitä, mistä päin Suomen asukkaat ovat tulleet Suomenniemelle. Nämä perintötekijät, geenit, ovat polvesta toiseen siirtyneet muuttumattomina, ellei oteta lukuun geenien mutaatioita. Veriryhmägeenien mutaatioita on kuitenkin pidettävä hyvin harvinaisina, joten tätä ilmiötä ei antropologisissa aineistoissa oteta huomioon. Sen sijaan historialliset tiedot (arkeologiset, kielihistorialliset, varhaishistorialliset, kansatieteelliset ym. lähteet) asukkaiden varhaisista vaiheista voivat tukea toisiaan, ehkä veriryhmäaineistojen tiedot mukaan lukien, oikeiden asutushistoriallisten päätelmien tekemisessä.

Seuraavissa taulukoissa (taulut 1, 2, 3 ja 4) esitetään kirjallisuudesta poimittuja veriryhmäaineistoja naapurimaista, jotta saataisiin selkeä käsitys veriryhmien jakautumisesta Suomen naapurialueilla. Onhan Suomi saanut eri aikoina ja jo hyvinkin varhain asukkaita sekä idästä, etelästä että lännestä, kuten edellä olevista historiallisista selostuksista on käynyt esille.

Kuten taulukoista nähdään, kaikille Baltian maille samoin kuin volgansuomalaisille ja myös Neuvostoliitossa Leningradin ja Kuolan alueille on enemmän tai vähemmän yhteistä korkeammat B-geenifrekvenssit kuin Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa. Viimeksimainituissa maissa B-geenifrekvenssit ovat kaikki alle 10. Suomen suomenkielisten B-geenifrekvenssin arvo $13.41 + 0.16\%$ on Skandinavian mai-

den vastaavia arvoja selvästi korkeampi, mutta jää pienemmäksi kuin lähes kaikkien Baltian maiden, volgansuomalaisten ja yllä mainittujen Neuvostoliiton alueiden kansanryhmien vastaavat B-geenifrekvenssien arvot.

Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa eivät M:n ja N:n geenifrekvenssit (taulu 4) vastaavasti juuri eroa toisistaan. Baltian maissa (virolaiset, latvialaiset, inkeriläiset) sen sijaan näyttävät vastaavat M:n arvot suuremmilta ja N:n arvot pienemmiltä kuin Skandinavian maissa, joskin Baltian maiden tutkitut aineistot ovat melko pieniä.

Loppupäätelmät veriryhmien O, A, B, AB ja M, N, MN merkityksestä Suomen asutuksen kannalta

Lopputuloksena veriryhmien O, A, B ja AB osalta voidaan todeta, että tässä tutkimuksessa, johon on koottu kaikki v. 1972 mennessä julkaistut aineistot (yhteensä 45 346 tutkittua suomenkielistä), tulokset ovat samankaltaiset kuin Osvald Strengin v. 1935 mennessä julkaisemien aineistojen (yhteensä 23 807 suomenkielistä tutkittua) tulokset. Erikoisesti tulokset koskevat B-geenifrekvenssejä eri maakunnissa, samoin kuin vastaavasti Länsi- ja Itä-Suomen alueilla. B-geenifrekvenssien tulokset eivät siis ole muuttuneet huolimatta kokonaisaineistojen suurentumisesta lähes kaksinkertaiseksi (kartta 1).

On ilmeistä, että Itä-Suomen (Savo ja Karjala) korkeampi B-geenifrekvenssi (13.9 + 0.3 %) Länsi-Suomeen (12.7 + 0.2 %) verrattuna saa selityksensä jo varhaisina aikoina Baltiasta ja volgansuomalaisten keskuudesta tapahtuneista muuttoliikkeistä, joihin historian tiedotkin viittaavat.

Länsi-Suomessa, Uudenmaan, Hämeen, Satakunnan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien muodostamalla alueella B-geenifrekvenssin arvo 12.7 + 0.2 % viittaa Ruotsiin, jossa B-geenifrekvenssin arvot

ovat, samoin kuin koko Skandinaviassa, selvästi matalammat kuin missään Suomen alueella, eli lähes aina alle 10.

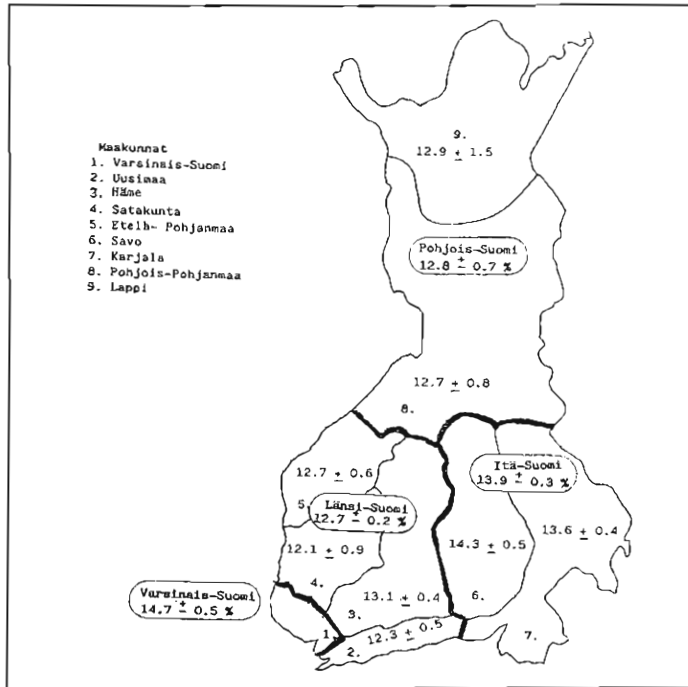
Vaikeampaa on arvioida, mistä johtuu korkea B-geenifrekvenssi 14.7 + 0.5 % Varsinais-Suomessa. Tässä voidaan viitata arkeologisiin tutkimuksiin, joista professori Salon mukaan voidaan päätellä, ettei skandinaavinen asutus päässyt sanottavasti tunkeutumaan Varsinais-Suomen rannikolta sisämaahan. Täten alkuperäisessä suomalaisväestössä esiintyvä korkea B-geenifrekvenssi näkyisi tämän teorian mukaan vielä nytkin Varsinais-Suomen suomenkielisen väestön veriryhmäaineistossa.

O- ja A-geenifrekvenssien eroista maan eri alueilla on vaikea tehdä mitään erikoisia johtopäätöksiä asutuksen leviämiseen nähden. On vain todettava, että selviä tilastollisia frekvenssieroja O- ja A-geenien suhteen eri alueilla löytyy.

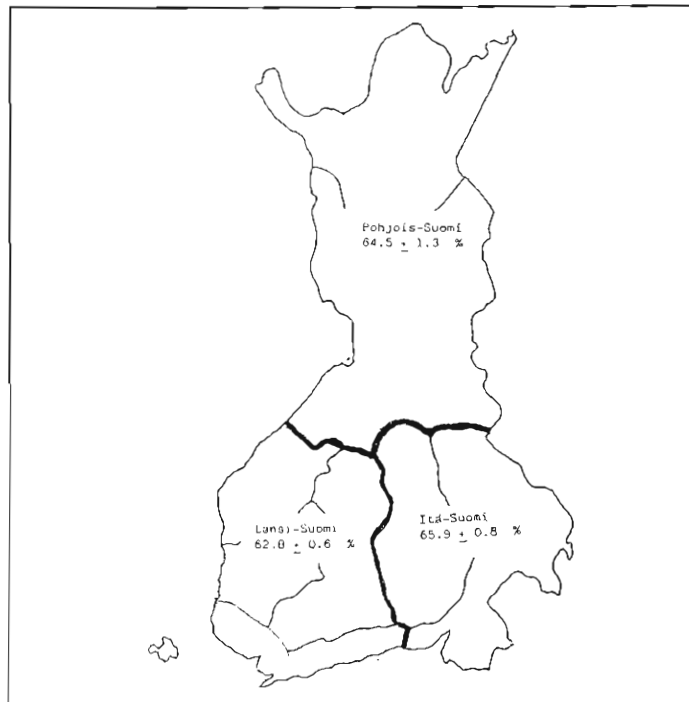
M- ja N-geenifrekvensseissä (kartta 2) on todettavissa selvä ero Länsi-Suomen ja Itä-Suomen arvojen välillä. Länsi-Suomessa on M-geenifrekvenssi (62.8 + 0.6 %) merkittävästi pienempi kuin Itä-Suomessa (65.9 + 0.8 %) ja siis N-geenifrekvenssi vastaavasti suurempi. Länsi-Suomen N-geenifrekvenssin arvo viittaa Skandinavian maiden suuntaan, kuten nähdään sekä Tanskan, Ruotsin ja Norjan aineistoista. On siis lähinnä pääteltävissä, että matalaan M-geenifrekvenssiin Länsi-Suomessa on synnä skandinaavisen väestön vaikutus.

Itä-Suomen korkean M-geenifrekvenssin suhteesta Baltian maiden vastaaviin arvoihin ei voida päätellä varmuudella mitään. On todettava erikoisesti M-, N- ja MN-aineistojen pienuudet Baltian maissa. Volgansuomalaisista näitä aineistoja ei ollut käytettävissä. Mahdollisesti tällaisia tutkimuksia ei ole tehtykään.

Artikkeli perustuu samannimiseen julkaisuun. Turun yliopiston julkaisuja, sarja C, osa 77. Turku 1989.

Kartta 1. B-geenifrekvenssit ja keskihajonnat

Kartta 2. M-geenifrekvenssit ja keskihajonnat

Kirjallisuus

- v. Decastello, A., Sturli, A.: Über die Isoagglutinine im Serum gesunder und kranker Menschen. München med. Wschr. 26. 1090, 1902.
- Hirszfeld, H., Hirszfeld, L.: Serological Racial Differences. Lancet, 2, 675, 1919.
- Landsteiner, K.: Über Agglutinationserscheinungen normalen menschlichen Blutes. Wien. klin. Wschr. 26, 1132, 1901.
- Landsteiner, K., Levine, P.: A New Agglutinable Factor Differentiating Individual Human Bloods. Proc. Soc. exper. Biol. a. Med. 24, 600, 1927.
- Mustakallio, E.: Untersuchungen über die M-N, A1-A2 und O-A-B-Blutgruppen in Finnland. Acta Soc. Med. Fenn. "Duodecim". Ser. A. Tom. XX. Fasc. 2. 1937.
- Mustakallio, E.: Untersuchungen über die Blutgruppen bei den Nordfinnen und Lappen. Acta Soc. Med. Fenn. "Duodecim". Ser. A. Tom. XX. Fasc. 3, 1938.
- Mustakallio, E.: Blutgruppenuntersuchungen in Ost-Finnland. Acta Soc. Med. Fenn. "Duodecim". Ser. A. Tom XXIV. Fasc. 1, 1943.
- Nevanlinna, H.R.: The Finnish Population Structure. A Genetic and Genealogical Study. Hereditas 71, 195, 1972.
- Salo, U.: Esihistoriallisen asutuksen jatkuvuudesta Suomen rannikolla. Scripta Archaeologica 3. Institutum Archaeologicum Universitatis Turkuensis. Eripainos, Sananjalka 23, 1981.
- Salo, U.: Millaisin perustein arkeologinen tutkimus tekee päätelmiä esihistoriallisten kulttuurien etnoksesta. Suomen Antropologi I/1980.
- Salo, U.: Pronssikausi ja rautakauden alku. Teoksessa: Suomen historia 1. Espoo 1984, s. 98-224.
- Streng, O.: Isoagglutinatio-ilmion merkitys lääketieteelle ja antropologialle. Duodecim 41, 485, 1985.
- Streng, O.: Die Blutgruppenforschung in der Anthropologie. Acta Soc. Med. Fenn. "Duodecim". Ser. A. Tom. XVII. Fasc. 3, 1935.

Is There a Need for a Population Policy Program in Finland?

Population Policy refers to actions that influence birth rate, mortality and migration, and consequently the number and demographic composition of the population.

At present Finland has a population of 4.97 million, and it is predicted to reach its peak within a few years, according to a forecast made by the Central Statistical Office of Finland, this at about 5.03 million. After the turn of the millenium the population is expected to start decreasing rapidly. According to the same forecast, in 2050 we shall number less than 4 million (assuming that our immigration and population policy remain unchanged).

There seem to be two alternatives as far as Population Policy is concerned:

- a) the decreasing population model, and
- b) the model for maintaining the present population.

The impact of decreasing population will begin to appear within the 1990's. A forecast made by Ministry of Labor indicates that the demand for manpower will increase by 7000 per year but the supply only by 3500, which means that the predicted manpower shortage will increase during the current decade by about 35 000. The social and health services will, according to current plans, create about 70 000 new jobs during this decade. Our present and predictable labor supply is not enough

to cover this. Streamlining the bureacracy, the reduction of social security and a considerable increase in voluntary work may be the only means of meeting the challenges of a society with a decreasing population.

The alternative model is for the maintenance of the population at its present level, by increasing the birth rate and/or immigration. It is very difficult to raise the birth rate, however, despite promises to triple child allowances or to improve the Children's Home Care allowances. The reforms relating to family policy will, no doubt, have an impact on the welfare of families, but hardly on the number of children.

The liberalization of immigration is the easiest and most feasible way to maintain the present population. Supposing we allow immigration to make up for the future decrease in population it would mean about 25 000 new immigrants annually. Migration studies indicate that the share of returnees is about 40 % of the immigrants; thus annual net immigration would be about 15 000 new immigrants remaining permanently in the country.

If the latter alternative is chosen in Finland, the immigrants would in all probability come from the eastern neighboring countries such as the Soviet Union, Poland, etc. Finland is due to join the European

Economic Space (EC + EFTA) by the end of 1992. Within the European Community, the mobility of labor is relatively free; it is evident, however, that there will be no immigration pressure in Finland from the EC countries, due to the fact that they are reasonably uniform as to their economies. Therefore, there are no major migration resource countries. The economic ideology of the Community is to circulate capital rather than labor.

In my opinion Finland should recognize her responsibility for the Estonian population: under no circumstances should immigration from Estonia be encouraged (compare the recruitment of Finnish labor to Sweden in the late 1960's). It is a fact that any Estonian worker moving to Finland would be replaced by a Russian in Estonia: in other words, an egoistic immigration policy in Finland will have the effect of exacerbating the demographic tension in Estonia.

Conclusion

Finland is in urgent need of a population policy. This needs to be drafted by a parliamentary committee, in order to ensure follow-up by the executive.

The program should include the following points:

- Which alternative should be chosen for Finnish Population Policy: the diminishing population or the maintenance of the present population?
- What social policy measures are implied by the policy model chosen?
- The program will need to include cultural questions relating to future immigration. If we want to maintain the present level of population, we shall have to free immigration from restrictions. In this case, educational and cultural ques-

tions connected with the immigration will require careful consideration. Immigrants, like the present groups of refugees, will need instruction in the Finnish language, but we know from the experience in other countries that immigrants (especially children) will also need teaching which is held in their native language (even if this is not a subject in the curriculum), in order to support contacts between the generations and to help to create a natural identity and a well-balanced personality for the young immigrants.

- The administration of migration matters is at present divided in Finland between several ministries and departments. Although the immigration to Finland is, in international terms, relatively insignificant, this system does not function properly. One reform model could be the Swedish one, which has already been carried through; under this migration affairs have been concentrated under one central office (Statens Invandrarverk), which operates under the Swedish Ministry of Labor. Proper attention to administration is an essential element in a population policy program.

Finland is facing increasing pressure relating to immigration. Expertise in this field is available; the biggest hindrance at present to development in these matters is the lack of initiative among the politicians. Active involvement in migration problems is not a source of easy political credit.

This article is based on a lecture held at the seminar "The Changing Status of Foreigners in Finland". The seminar was organized by the Association for Foreigners in Finland (Helsinki, Parliament Building, February 16, 1990).

Comments on "Opportunities for Ethnology
in Finnish Migration Research:
Two Pilot Projects"

Stanley Hunnisett's recent call for increased ethnological study is most welcome. While he recognizes some relevant research, unfortunately he appears not to be aware of much work which was done in the 1970's and 1980's. Some of the committed researchers who easily come to mind are Yvonne Lockwood, Carl Ross, Carolyn Torma, Marianne Wargelin, and myself. I will not comment on the other's specific contributions in this brief reply, but I would refer Hunnisett to my own various efforts to answer some of the questions he raises such as possible group reasons for emigration sites, returnees' contributions to Finnish culture, and interethnic relations.

In 1976-1977, for example, I did some "urgent" fieldwork among migrants for my doctoral dissertation (*The Role of Ethnic Folklore Among Finnish-American Returnees*). Several informants kindly agreed to talk with me. There were 83 informants including 73 returned migrants, whose birth dates ranged from 1879 to 1932 (their emigration dates were primarily from 1910 to 1967 and return dates from 1915 to 1977). This work resulted in approximately 100 hours of field recordings. While the bulk of the fieldwork was conducted in Finnish, my dissertation includes both original Finnish narratives and English translations. As the years pass, I become more aware of the significance of having been able to accomplish such extensive fieldwork at a time when many returnees were available. As a folklorist I am committed to the study of the human perspective in the American Finnish experience. Together, my dissertation and Keijo Virtanen's fine historical dissertation provide a nice expansive view of the return migration phenomenon. Actually there is a large body of work concerning immigrants. Now the second generation deserves urgent study as my father's recent death reminds me. The upcoming Finn Forum should provide opportunities for much needed research on the subsequent generations.

A variety of work has been done. In my own case, I have explored the regional differences among American Finns for some years as indicated in my work on Minnesota's Laskiainen (an article in the Finns in North America, Proceedings of Finn Forum III describes this). My 1981 article, *The Life History of a Southeastern Massachusetts Cranberry Growing Community*, in *Finnish Diaspora II* rather dramatically describes discrimination and prejudice within an East Coast rural multicultural context. A 1988 paper given at the Society for the Advancement of Scandinavian Studies describes both contemporary and historical Finnish language usages in Michigan's Keweenaw. I have just finished a paper which looks at prejudice within a Massachusetts Finnish community using the 1936 novel *Sun on their Shoulders*.

These are just a few examples. I certainly support the need for further ethnological research, and am particularly fond of interdisciplinary efforts, but present and future efforts should recognize the significant body of relevant work already existing. As researchers we need to be aware of the scholarship already done and being done. The work I have mentioned has been done by those of us in "marginal" fields — folklore, women's studies, and historic preservation; and so, perhaps, it has not received much attention. We also are not "typical" university scholars, but rather community college teachers, independent scholars, and public sector specialists. Whatever the reasons, it is clear from Hunnisett's article that much work is not widely known and the networks of communication should be more open especially for graduate students new to the field. We "old-timers" (and it is hard to believe that some of us have been doing this research for many years now) keep in touch (although not as much as we might wish); but we need more opportunities for conversation such as replies to *Siirtolaisuus* articles.

Marsha E. Pentti
Michigan Technological University
Houghton, Michigan

Outi Tuomi-Nikula: Saksansuomalaiset. Die Finnen sind da. SKS, Helsinki 1989, 192 s.

Saksan liittotasavallassa asuu nykyisin 11 000 suomalaista. Suurin osa heistä on saksalaisten kanssa avioituneita naisia. Useimmat ovat saapuneet maahan 1960- ja 1970-luvuilla, tavallisimmin opiskelemaan kieltä tai töihin.

Tutkimuksen kohteena ovat SLT:ssa v. 1983 asuneet ensimmäisen polven siirtolaiset. Satunnaisotannalla valitulle 1200 henkilölle lähetettiin saksankielinen kyselylomake ja hyväksytyjä vastauksia oli 634. Lisäksi tehtiin 92 syvähaastattelua. Pääosa tutkimukseen osallistuneista oli asunut maassa 10–15 vuotta. Suomalaiset poikkeavat useimmista muista kansallisuuksista siinä, että 78 prosenttia on naisia ja noin puolet heistä on tai on ollut naimisissa saksalaisen kanssa.

Tutkimus alkaa Saksan suomalaisten sosioekonomisen kulttuuritaustan selvityksellä. Kun Suomen vanhempaa siirtolaisuutta pidetään länsisuomalaisena ilmiönä, Saksan suomalaiset ovat syntyjään pääasiassa etelä- ja itäsuomalaisia. Lähes puolella lähtöpaikkana oli kuitenkin Helsinki, joten opiskelusta johtuvaa ns. etappimuuttoa oli tapahtunut. Saksan suomalaiset ovat hyvin koulutettuja: 70 prosenttia on ylioppilaita ja joka kolmannella on akateeminen loppututkinto, usein germaaninen filologia. Myös ylioppilasmerkonomeja on runsaasti, sillä liittotasavallan hyvin kehittynyt talouselämä on tarjonnut heille työtä. Useimmiten Saksan suomalaiset ovat lähitöihin hyvin toimeentulevista virkamies- tms. perheistä.

Toinen luku käsittelee muuttoa liittotasavaltaan. Suomen ja Saksan välillä ovat vanhat kulttuurisuhteet alkaen Hansa-liitosta aina jääkärikoulutukseen ensimmäisen maailmansodan aikana. Tavallisimmat syyt suomalaisten ensimmäiseen matkaan liittotasavaltaan olivat kirjeenvaihtoveri tai työ, varsinkin harjoittelijavaihtojärjestelmään perustuva työpaikka. Vuosina 1952–1982 onkin Länsi-Saksassa ollut harjoittelijoina noin 30 000 suomalaista nuorta – pääasiassa nuoria naisia. Tässä suhteessa Suomen liittymisen yhdentyvään Eurooppaan v. 1992 jälkeen ei tuo mitään uutta SLT:n osalta.

Tuomi-Nikulan työ liittyy läheisesti viime vuosina laajentuneeseen naistutkimukseen. Yleisin suomalaiseen naiseen liitetty positiivinen piirre on itsenäisyys. Kissan häntä on nostettu viimeistään silloin, kun kirjoittaja kertoo erään useasti Suomessa käyneen ranskalaisen havainnon, ettei hän ole missään muualla maailmassa kuin Suomessa

tavannut niin suurta juopaa jurojen miesten ja esiintymiskykyisten naisten välillä.

Kolmas luku käsittelee muuton jälkeistä aikaa liittotasavallassa. Naisista 64 prosenttia oli jättänyt kotimaansa henkilökohtaisen ihmissuhteen takia. Avioliitto pysyvän siirtolaisuuden syynä korostuu siirtolaisuusajan pidentyessä. Noin joka kymmenes naisista, ja miehistä vielä useampi, tuli maahan opiskelun takia. Sen sijaan suomalainen liukuhhnojen vierastyöläinen, Gastarbeiter, on ollut harvinainen liittotasavallassa. Miespuolisista vierastyöläisistämme yleisimpiä ovat olleet metsurit. He ovat olleet ammattimiehiä, mutta eivät ole osanneet maan kieltä. Tavallaan heitäkin voidaan pitää tulevan Euroopan muuttajina; koti on Suomessa, jossa käydään usein, vuoroin ollaan töissä Länsi-Saksassa, Ruotsissa tai muualla.

Ennen v. 1973 liittotasavallan kansalaisuuden sai avioliiton solmimisen myötä. Tämän jälkeen kansalaistumisen ehtona on ollut vähintään viiden vuoden yhtäjaksoinen asuminen liittotasavallassa. "Die Bundesrepublik Deutschland ist kein Einwanderungsland." Edes avioliitto saksalaisen kanssa ei poista ulkomaalaisstatusta. Liittotasavallassa onkin tällä hetkellä 4,7 milj. ulkomaalaista. Huomattava parannus suomalaisten kannalta on Suomen ja liittotasavallan v. 1981 solmittu sosiaaliturvasopimus.

Viimeinen luku käsittelee suomalaisten akkulturoitumista liittotasavaltaan. Kysymys on integraatiosta, sillä ensimmäisen polven siirtolaiset eivät ole kirjoittajan mukaan koskaan assimiloituneita. Ratkaisevaa on oleskeluajan pituus sekä aviopuolison kansallisuus. Aviomiehistä kolmasosalla on korkea akateeminen koulutus ja he kuuluvat maan keski- ja yläluokkaan. Saksassa avioituneista suomalaisista naisista 43 prosenttia ei ole töissä. Sopeutuminen etenee monien vaiheiden kautta. Jonkinlainen sopeutumisen mittari lienee myös se, että yllättävän suuri osa haastatelluista "noin 40 prosenttia" suunnittelee paluuta Suomeen jossakin vaiheessa. Tämä on yhdenmukainen sen havaintoin kanssa, että tiheästi asutetusta Keski-Euroopasta löytyisi jonkin verran ns. ekologisista (paluu)muuttajia, joilla on avioliiton kautta ollut kiinteät yhteydet Suomeen.

Tuomi-Nikulan tutkimus on poikkileikkaus v. 1983 tilanteesta, mutta se on samalla ensimmäisen kokonaisuusliittotasavallassa olevasta suomalaisväestöstä. Tutkimuksen vahvin anti liittyykin sopeutumisen kuvaukseen ja analysointiin, jossa tutkijan kansatieteellinen peruskoulutus on suureksi avuksi. Arvokasta on myös vertailu mahdollisuuksien mukaan Sveitsin, Norjan ja Uuden-

Seelannin suomalaisväestöön. Sen sijaan yleinen siirtolaisuustutkimus ja tietolähteiden kriittinen käyttö jättää tilaa toivomuksille. Esimerkiksi kirjoittaja toteaa, että kulttuuripluralismin periaatteille pohjautuvia maita ovat Ruotsi ja Kanada, kun sen sijaan mm. Australia ja liittotasavalta ovat kokonaisvaltaisen sulautumisen, assimilaation, kannalla (s. 16). Lähteenä on v. 1975 Suomessa pidetyn konferenssin julkaistu esitelmä. Australian osalta tieto on vanhentunut. 1970-luvun puolivälistä lähtien Australia on omaksunut "cultural pluralism" -periaatteen ja tästä aiheesta löytyy runsaasti Australian valtion virallisia julkaisuja sekä tutkimuskirjallisuutta. Siirtolaisuus-Migration -lehdessä (4/1988) on julkaistu Jerzy Zubrzyckin ansiokas artikkeli *Australia as a Multicultural Society*.

Kokonaisarvio Outi Tuomi-Nikulan tutkimuksesta on myönteinen. Se käsittelee keskeistä ilmiötä Suomesta Manner-Eurooppaan viime vuosikymmeninä tapahtuneesta muuttoliikkeestä. Tutkimustehtävä ei ole ollut helppo alkaen hajalaaan eri puolilla maata asuvien suomalaisten löytämisestä. Kuinka edustava joukko erilaisista nimilistoista otokseen tulleet haastatellut ovat, on vaikea arvioida. Elämässään epäonnistuneet ja laita-puolen kulkijat eivät ehkä esiinny suomalais-saksalaisten yhteisöjen jäsenluetteloissa. Joka tapauksessa hyvin tuntemani saksalais-suomalainen perhe istuu tähän tutkimukseen kuin nenä päähän alkaen alas ammutusta lentäjäsästä, äiti- ja poikasuhteesta, insinöörikooulutuksesta, joka toinen kesä Suomeen tapahtuvasta vierailusta jne. Tämäkin havainto on tunnustus sitkeälle tutkijalle.

Eräässä radio-ohjelmassa kuulin, kuinka joukko kauan Saksassa asuneita suomalaisia naisia kokoontui keskustelemaan asioistaan. Tärkeimmäksi aiheeksi nousi kysymys, minne kukin haluaisi tulla haudatuksi. Siirtolainen on aina matkalla.

Olavi Koivukangas

**Antti Tuuri: Maan avaruus.
Keuruu 1989, 301 s.**

Antti Tuuri jatkaa uusimmassa kirjassaan Hakalan Jussin siirtolaisuusvaiheiden kuvaamista. Nyt toisen osan valmistuttua päähenkilön vaiheet onkin käsitelty varsin perusteellisesti. Noin vuosi sitten ilmestyi Hakalan Kanadan vaiheita kuvaava ensimmäinen kirja *Uusi Jerusalem*. Uudella Jeru-

salemilla kirjoittaja tarkoittaa suomalaisiirtolaisten perustamaa uskonnollista ihanneyhteiskuntaa. Ensimmäisen osan nimi oli ennenaikainen sikäli, että vasta tässä toisessa osassa tapahtumat keskittyvät itse kommuuniin ja sen elämämeneen.

Tuuri on uskollinen tyylilleen; kirja on toteutettu jälleen minä-muodossa ja kertovalla tyylillä. Epäsuoralla kerronnalla on hyvät ja huonot puolensa. Hyvänä voidaan pitää sitä, että katsoja samaistuu helposti päähenkilöön ja kokee elämykset hänen kauttaan. Toisaalta hankaluutena on se, että muiden kirjan henkilöiden syvällisempi analyysi jää jossain määrin avoimeksi; näkökulma asioihin on Hakalan ja silloin ei kirjailijan paljon tarvitse pohtia mitä kuuluu esimerkiksi muiden "roolihahmojen" tunne-elämään. Dialogiin perustuva kirjallinen ote voisi olla antoisampi tai ainakin virkistävämpi.

Tuurin teoksessa siirtolaisuus sellaisenaan on lähinnä taustalla oleva kehystarina. Sama Hakalan elämämene olisi voinut tapahtua myös jollakin Lapin savotalla, tekstiin ei olisi tarvinnut tehdä paljoakaan muutoksia tällaista tarinaa varten.

Varsinainen siirtolaisuus häivytytään siis taustalle ja sen sijaan keskitytään Hakalan persoonaan sekä Uuden Jerusalemin elämämeneen. Vastaavia uskonnollisia yhteisöjä suomalaiset ovat rakentaneet ympäri maailmaa, usein varsin huonolla menestyksellä. Tältä osin Tuurin esittämä yhteiskuntakehitys on mainio ja oikeaan osunut. On kuitenkin todettava, että mitään tyypillistä siirtolaisuutta tämä ihanneyhteiskuntien rakentaminen ei ollut. Jotta kirja olisi varsinainen siirtolaisuusromaanin, ihmiskohtaloiden yhteys varsinaiseen siirtolaisuuteen ja sen eri ilmiöihin vaatisi ehkä syvällisemmän otteen. Siirtolaisuuteen liittyvä kielellinen ja kulttuurinen eristäytyneisyys, raskas työ, koti-ikävä sekä alituinen paluun suunnittelu keskeisinä siirtolaisuuselementteinä jäivät taustalle.

Amerikansuomalaiset miehet olivat varsin eristäytyneitä myös vastakkaisesta sukupuolesta. Tiedämme, että lähtijöistä n. 70 % oli miehiä. Toisaalta naiset jäivät usein Yhdysvaltojen itäranikolle, joten keskilämmen mainarit ja lumperjäkit pitivät myös naisseuran puutetta. Tämä lisäsi suomalaisten jo ennestäänkin reipasta alkoholin käyttöä. Tuntuu siltä, että vetoa vastakkaiseen sukupuoleen oli vain itse päähenkilöllä Hakalalla. Nainen tuntuu olevan pohjalaiselle miehelle joko äiti tai huora, tosin eri hameessa.

Useassa yhteydessä olen todennut, että maastamme puuttuu vielä "se" suuri siirtolaisuusromaanin (vrt. Mobergin *Maastamuuttajat*). Tuurin

Hakala-sarjasta ei ole sellaiseksi, tuskinpa sitä on siksi tarkoitettukaan. Tuuri on kirjailijana hankkinut vankan siirtolaisuustietouden ja -kokemuksen. Hänellä on selvästiikin sekä tiedolliset että taidolliset edellytykset tällaisen suurteoksen kirjoittamiseen. Siirtolaisuustutkijana todella toivon, että Antti Tuuri ei olisi aiheeseen liikaa työlläntynyt, vaan kokoaisi itsensä ja kirjoittaisi siirtolaisuuskirjallisuutemme kivijalan. Sen ovat sadattuhannet täältä lähteneet ansainneet.

Ismo Söderling

Taimi Torvinen: Kadimah – Suomen juutalaisten historia. Keuruu 1989, 262 s.

Suomi on monin tavoin yhden kulttuurin maa. Mm. rodullinen, kielellinen ja uskonnollinen yhtenäisyys on maassamme poikkeuksellisen suurta Euroopan mittakaavassa. Vähemmistöt ovat lukumäärältään suurimmillaankin vain muutaman prosentin suuruisia. Suomen pienistä vähemmistöistä yksi pienimmistä on juutalaiset: heitä on ollut viimeksi kuluneen sadan vuoden aikana suurin piirtein 1000–2000 hengen ryhmä, siis koko kansasta noin promillen viidenneksestä promillen kolmannekseen. Valt. toht. Taimi Torvisen tutkimuksen kohderyhmä on siis hyvin pieni, mutta minkä kokoinen on heistä tehty tutkimus? Torvisen tutkimuksen voi sanoa ylittävän huomattavasti määrälliset rajansa, sillä vaikka siinä kerrotaankin hyvin ansiokkaasti Suomen juutalaisten tarina, niin yhtä paljon, ellei enemmänkin, siinä valaistetaan suomalaisen yhteiskunnan eräitä mielenkiintoisia piirteitä, mm. juuri alussa mainittua ”monokulttuuria” ja sen muodostumista. Tutkimuksen perusjuonena on juutalaisten ja suomalaisten välinen yhteiskunnallinen suhde, joka ei nykypäivän tapaan ole aina ollut ongelmaton.

Suomen juutalaisuuden alku on vain ohuesti kiinni ruotsinvallan ajassa. Tämä johtui Ruotsin valtakunnan tiukoista juutalaissäädöksistä, joihin kuului mm. juutalaisten kielto asua Suomen alueella. Venäjään liitettäessä Suomessa oli kuitenkin muutamia juutalaisia. Merkittävä lisäys tähän yksittäisten perheiden ryhmään tuli 1830-luvulta lähtien niistä Venäjän armeijasta vapautuneista juutalaisista sotilaisista, jotka vapaan asumispaikka- ja oikeuden perusteella valitsivat asemaansa myös vakituiseksi olinpaikakseen. Näin

tapahtui siitä huolimatta, että Suomen viranomaiset eivät tätä säädöstä hyväksyneet. Niinpä heidät oli siihen pakotettava. Suurin osa Suomen juutalaisista polveutuu näistä entisistä sotilaisista. Venäläisten ja suomalaisten viranomaisten välisestä ristiriidasta huolimatta juutalaisia jäi maahan, mutta heitä valvottiin hyvin tarkkaan ja karkotusmääräys uhkasikin pienestään rikkeestä.

Pienen juutalaisen yhteisön elämä keskittyi narinan, käytettyjen vaatteiden myyntikojujen, ja synagogan ympärille. Tiukat viranomaisten ja käytännössä muunkin yhteiskunnan asettamat rajat pitivät yhteisön koossa ja muista eristyksissä. Vähitellen 1800-luvun lopulle tultaessa alkoi tapahtua muutoksia: herättiin huomaamaan juutalaisten poikkeuksellinen ja epämääräinen asema. Suomen lainsäädäntötoimien elpessä 1860-luvulta lähtien olivat myös juutalaiset poliittikan kohteina. Koko autonomian ajan lopun valtiopäivien yksi kestoteemoista oli yritys parantaa juutalaisoloja ja saada heidät samaan asemaan kuin muutkin vieraat kansallisuudet. Länsi- ja Keski-Euroopassa juutalaiset saivat 1880-luvulle mennessä täydet kansalaisoikeudet, mutta Suomessa näin ei käynyt. Osasyynä tähän oli suomalaisten pyrkimys rajoittaa venäläisten oikeudet Suomessa mahdollisimman pieniksi, ja siinä samalla oli juutalaisillekin vaikeata saada tunnustettu asema. Jyrklmin juutalaisten oikeuksien lisäämistä vastustettiin pappissäädyssä: puheissa korostettiin juutalaisten vahingollisuutta suomalaiselle kansalle, heidän kaikkea epäilyttävyyytään ja juutalaisten maahanasettumiskielto tuli pitää voimassa mahdollisimman ehdottomana. Pappien ohella juutalaisvastaisessa rintamassa olivat talonpoikaissäätö, fennomaanit ja osa kaupplakuntaa. Rintaman toisella puolella olivat säädyistä porvaristo ja aateli, suurin osa ruotsinkielisistä ja myöhemmin, 1900-luvun alussa, sosialidemokraatit.

Varsinaisiin juutalaisvainoihin, kuten Venäjällä tapahtuneisiin pogromeihin, ei Suomessa ryhdytty, mutta esim. monet karkotukset eivät olleet kaukana vainolsta. Noin tuhannen hengen juutalaisryhmä oli ongelma, joka pyrittiin ratkaisemaan tekemällä juutalaisten oleskelu maassa mahdollisimman hankalaksi. Tähän politiikkaan kiinnitettiin huomiota ulkomaita myöden, niin että äärimmäisissä kannanotoissa asetettiin kyseenalaiseksi suomalaisten oma oikeustaistelu venäläistämistä vastaan juutalaisten kehnon kohtelun vuoksi. Jyrkimmän linjan juutalaisvastaiset miellipiteet eivät pehmenneet Suomessa maata venäläistettäessä, mutta monien muiden mielestä Suomen juutalaisten asema oli sama kuin Suomen asema Venäjässä: vähemmistö eli enemmistön armoilla, jol-

loin saatettiin vedota vain oikeuteen. Tämä auttoi näkemään juutalaisongelman uudella tavalla.

Vuodesta 1905 lähtien asettuivat myös juutalaiset itse oikeuksiensa aktiivisiksi puolustajiksi. Näkyvin heistä oli Santeri Jacobsson, joka koki tehtäväkseen juutalaisasian ajamisen puhumalla, kirjoittamalla ja vaikuttamalla sosialidemokraattisen puolueen kautta. Yksikamarisessa eduskunnassa juutalaisten kansalaisoikeuksien myöntäminen oli jälleen esillä ja asia etenikin asenteiden pehmenneenä aluksi hyvin, mutta kun venäläiset vallanpitäjät jälleen saivat kiristettyä otettaan, niin tämäkin toimenpide raukesi monen muun ohella. Vasta vuosi 1917 käänsi uuden lehden Suomen juutalaisten historiassa. Ylin lainsäädäntövalta siirtyi Venäjältä Suomeen, maa itsenäistyi ja enää pieni vähemmistö vastusti lakia, jolla säädettiin juutalaisille samat oikeudet kuin muillekin ulkomaalaisille Suomessa.

Merkittävä oikeuksien lisääminen ei kuitenkaan poistanut kaikkea entistä juutalaisvastaisuutta ja mukaan tuli vielä uuttakin painolastia. Sodan aikana epäiltiin juutalaisia keinottelusta. Kansalais sodan jälkeen ei valkoisten voittajien keskuudessa ollut kovinkaan paljoa myönteisyyttä Venäjän bolševikkien vallankumoukselle ja koska kumouksessa nähtiin juutalaisbolševikkien vaikuttaneen tapahtuneeseen hyvin voimakkaasti, niin kaikkeen juutalaisuuteen suhtauduttiin epäillen. Torvisen mukaan ei varsinaisen antisemitismi kuitenkaan nytkään levinnyt yksittäisiä tapauksia laajemmalle.

Itsenäisyyden ajan Suomen juutalaisten vaiheet nousuineen ja laskuineen ovat hyvin lähellä kaikkia suomalaisia koskeneita nousuja ja laskuja. Juutalaisten kaksoisidentiteetti, toisaalla uskonnollinen erikoislaatuisuus ja toisaalla sitoutuneisuus tiettyyn maahan, on joutunut kaikkein suurimmalle koetukselle Suomen ottaessa osaa toiseen maailmansotaan. Tällöin punnittiin sekä juutalaisten lojaalisuus Suomelle että Suomen valtion kansalaisilleen antama turva. Molemmista on sanottavissa niin kuin sodistakin: koville otti, mutta yhdessä läpi selvittiin. Omalaatuinen ja ainutlaatuinen tilanne Saksan rinnalla sotaa käyneiden maiden joukossa oli se, että Suomessa saksalaiset joutuivat ampumaan juutalaisten kanssa samaan suuntaan yhteistä vihollista vastaan. Suomessa saksalaismyönteisyydestä ei seurannut juutalaisvastaisuutta ja täällä joutuivat lopultakin koville vain tänne pakolaisina saapuneet juutalaiset. Heidän kohtaloihin on tutkittu melko paljon, niin että tämä surullinen puoli Suomen ja juutalaisten välisissä suhteissa on kelvöllisesti kartoitettu. Suomen Valpolla oli ilmeisesti keskeinen osuus toimissa, joiden seurauksena Suomesta kuljetettiin takaisin Saksaan

kahdeksan juutalaispakolaista. Heistä lopulta vain yksi selvisi hengissä keskitysleireiltä.

Maailmansodan jälkeen on Suomen juutalaisten historia tasaisen sopeutumisen ja assimiloitumisen historiaa. Se on ollut edelleensopeutumista Suomeen, mutta myös sopeutumista syntyneeseen Israelin valtioon ja sen toimenpiteisiin. Israel on ollut hyvin suuren huomion kohteena koko olemassaolonsa ajan, ja siellä tapahtunut on vaikuttanut myös Suomen juutalaisiin. Ristiriidat arabien ja israelilaisten välillä ovat vähäisessä määrin heijastuneet Suomeen asti, poliittisia intohimojakin nostattaen. Vasemmistossa on tunnettu arabien asia omaksi ja tämä on johtanut jopa väitteisiin juutalaisvastaisuudesta. Israelin puolustaminen on keskittynyt tiivistetyksi toteamukseen: Israelilla on oikeus elää.

Suomen juutalaisyhteisö on pienentymässä: seka-avioliitot ovat yleistyneet ja osa on muuttanut Israeliin. Säilyykö juutalaisvähemmistö vai häviääkö se suomalaiseen sulatusuuniin? Viimeaikaisten tapahtumien valossa ei tämäkään asia enää näytä aivan itsestään selvältä. Ovathan itäisen Euroopan tapahtumat liikuttamassa taas satoja tuhansia juutalaisia, tosin ainakin toistaiseksi melko rauhanomaisesti.

Torvisen kirja on luotettavaa historiankirjoitusta ja vieläpä hyvin kirjoitettukin. Aihe on mielenkiintoinen ja ajankohtainen, sillä ovathan maamme vähemmistöt pitkästä ajasta esillä uusien pakolaisten ja siirtolaisten vuoksi. Keskustelu maamme siirtolaispolitiikasta käy aaltoillen puolelta toiselle. Tähän keskusteluun tuo Torvisen tutkimus ainakin virikkeitä ellei sitten jopa sisältöäkin.

Kimmo Koiranen

Finns in North America. Proceedings of Finn Forum III, 5-8 September 1984, Turku, Finland. Edited by Michael G. Karni, Olavi Koivukangas and Edward W. Laine. Migration Studies C 9. Institute of Migration. Turku 1988, 528 p.

The publication of *Finns in North America*, the proceedings of the third Finn Forum held in Turku in September 1984, is a welcome addition to the libraries of scholars and interested observers of the Finnish experience in North America. This was the first occasion that such a conference was held

in Finland — a clear recognition that many Finns in the parent country desire to know more about the migration of almost 400 000 of their countrymen to North America from 1880 to 1930.

Before reviewing the published proceedings, two general comments are offered. This publication took a long time to produce — this must have been discouraging for some participants. Also, as the covers of this volume identify it as another academic publication by the Institute of Migration, non-academic might be dissuaved from acquiring this very readable collection.

In the space assigned to me for this review, I will touch on some of the key articles of the thirty-four published in this volume to give an indication of the variety and depth of the subjects covered. On the whole, the articles contained in the "State of Art" section to be aptly categorized. **William Hoglund's** excellent overview of archival material on ethnic groups in the United States contains a vital message, namely that public funding for ethnic archives acquisitions has periods of highs and lows and, in the United States at present, funds are being slashed. To obtain optimum results, it may be essential to prioritize in both archival acquisitions and the design of research projects.

Arnold Alanen's paper on Finns and other immigrant groups in the American Upper Midwest underlines the usefulness of comparative studies as opportunities for determining both what is uniquely Finnish and likewise, ascertaining factors shared with other immigrant groups of the same area and time period. This approach offers much promise for co-operation with other researchers, perhaps as part of larger research projects.

Juha Pentikäinen writes of the need to pay closer attention to the traditional culture of Finnish emigrants in their adopted homeland by examining those elements of Finnish culture that were soon rejected and those that have survived over generations.

Peter Kivisto's presentation on the problem of the third generation Finns addresses a number of research questions regarding the persistence of ethnicity and also its malleability to changing conditions. Finns, as well as other ethnic groups in the United States, have not become assimilated into the American melting pot to the point of foregoing totally their collective identity but rather the Finnish ethnic identity has taken new forms. Noting that much of the scholarship on the Finnish experience in the United States has focused on the ethnic community before 1950, Kivisto em-

phasizes a need for detailed research on the intensity of ethnic identity and the forms it takes.

I confess to being rather perplexed at the various categories under which papers were placed. For example, rather than classifying it under "Finntowns", the paper of **Varpu Lindström-Best** and **Allen Seager** on the Finnish-language leftist womens newspaper, *Toveritar*, a publication that enjoyed a readership in both the United States and Canada, would have been better categorized under the section for "Community Relations" which also contains **Ahti Tolvanen's** overview on Finnish newspapers in Port Arthur and **Auvo Kostianen's** comprehensive survey of the Finnish labour press in North America. Also, one is curious as to why **Melvin Holli's** paper on presidential opinion pollster, Emil Hurja, is categorized under the "Folklore" section.

Keijo Virtanen touches on the interest of Americans in Finland and Finnish culture in the nineteenth century and on the tensions between Finland and Russia. This gradual recognition of Finland, coinciding with the emergence of the United States as a world power, was to have important implications for Finland for its achievement of independence and to this day. This paper could appropriately have been included in the "State of the Art" category — many themes that Dr. Virtanen identifies for the nineteenth century continue to have an impact even today.

David Ahola's study on the radical political participation of first, second and third generation American Finns contains a number of interesting observations on political acculturation. It would have been useful if he had given a brief summary of the survey of American Finns on which he bases his conclusions: number interviewed, types of questions asked — whether specific or openended.

Reino Kero writes of the role of Finnish migrants returning to their homeland with ideas for business enterprises. He describes this "gift" from America to the homeland resulting from the migration experience as playing a significant role as Finland began to industrialize in the 1890's.

Several papers in the section entitled "Literature and Folklore" are most informative, particularly **Arja Pilli's** paper on Moses Hahl, the socialist writer and agitator. **Marsha Pentti's** paper on the Finnish folk festival in Palo, Michigan, describes the vitality of these kinds of local ethnic festivals — small, personal and fun — and therefore, important.

The role of the Finnish language in North America has been a source of interest for the Finnish

Language Department of the University of Helsinki for many years. Professor **Pertti Virtaranta** has done extensive research on this topic as has a number of researchers in his department, notably **Hannele Jönsson-Korhola** and **Maisa Martin**, whose papers are published here. **Päivi Pietilä** exams the communication strategies employed by Finnish immigrants in adapting to the new homeland. These researchers recognize a distinct North American Finnish language that evolved separately from Finland and try to capture the essence of it.

Two papers are exceptional. **Gary London's** examination of the Finnish-American anti-socialist movement of 1908–1918 describes an important phenomenon. Many American Finns in the United States became concerned about the image created by other Finns who were actively engaged in the labour movement or in resisting American participation in the First World War. There are some nasty aspects to this period and Dr. London deserves credit for a balanced look at an emotional episode.

The other noteworthy study, that of **O.W. Saarinen** and **G.O. Tapper**, focuses on Beaver Lake, a small isolated rural community, near Sudbury, which has had a Finnish identity since the turn of the century. Saarinen and Tapper describe

an area initially attractive to Finnish immigrants because of the availability of land. It was an area of economic opportunity for Finnish settlers and their children and that gave Beaver Lake a Finnish identity for generations. After the second World War, the rural lifestyle shifted to non-agrarian form and gradually this farming area became a fringe area within the Regional Municipality of Sudbury. The authors combine their analysis of time and spatial networks with anecdotal details of these Finnish settlers that makes for a fascinating read. There are numerous Beaver Lakes throughout North America and researchers would be well advised to examine the Saarinen-Tapper approach.

The Institute of Migration is to be congratulated for hosting this conference. Anyone interested in the Finnish experience in North America should acquire this excellent collection of articles. While the editors are to be commended for sticking to the task, concrete steps need to be taken to facilitate the process from presentation to final publication. If Finn Forums are meant to generate interest in the Finnish community of North America, then this process must be addressed by organizers of future conferences.

Lennard Sillanpää

MAASSAMUUTTO JA YHDENTYVÄ EUROOPPA
4. maassamuuttosymposium
19.-21.11.1990, Turku

Turussa järjestettävän muuttoliikesymposiumin yleisteenä on Euroopan yhdentymisprosessin aiheuttamat haasteet maamme aleurakenteelle ja muuttoliikkeelle. Symposium pidetään Turussa hotelli Rantasipi Ikituuriin. Tilaisuuden järjestäjänä toimii Siirtolaisuusinstituutti.

Symposiumin osanottajiksi toivotaan eri alojen tutkijoita, suunnittelijoita ja päätöksentekijöitä sekä yleensä muuttoliikkeestä ja yhdistyvistä Euroopasta kiinnostuneita.

Symposiumin alustajiksi on kutsuttu muuttoliikkeen, yhdistymiskehityksen sekä niihin liittyvien yhteiskunnallisten kysymysten asiantuntijoita.

Symposiumin osallistumismaksu on 700 mk. Hinta sisältää seminaarikonferenssin, symposiumissa jaettavaa materiaalia, myöhemmin julkaistavan raportin *Muuttoliikesymposium 1990* sekä ohjelmassa mainitut kahvit.

Majoitus ja ruokailu: Majoitus on järjestetty hotelli Rantasipi Ikituuriin. Täysihoitopaketti sisältää majoituksen 19.-21.11. välisen ajan, aamu-uinit, kaksi aamiaista, kaksi lounasta ja kaksi päivällistä. Täysihoitopaketti yhden hengen huoneessa maksaa 1030 mk ja kahden hengen huoneessa 760 mk/hlö. Pelkkä huonevaraus yhden hengen huoneessa maksaa 375 mk/vrk ja kahden hengen huoneessa 240 mk/vrk/hlö.

Huonevaraukset tehdään Siirtolaisuusinstituutin kautta ja maksetaan instituutin tilille Symposium-maksulomakkeella. Aterialiput niille, joilla ei ole täysihoitopakettia, maksavat 70 mk/kpl. Lippuja myydään saapumisilmoittautumisen yhteydessä.

Matkat: Lentoteitse tuleville on Finnairin "Lento & kokous" -alennus 25 %. Lentoa varattaessa on ilmoitettava konferenssin varausnumero IT 2795. Yhteys Turun keskustasta hotelli Rantasipi Ikituuriin: keltainen bussi nro 50 lähtee noin 10 minuutin välein Eerikinkadulta hotelli Hamburger Börsin edestä.

Lisätiedot: Tutkimussihteeri Ismo Söderling, puh. 921-313 915 tai Siirtolaisuusinstituutin toimisto/Anne Seppänen, puh. 921-317 536. Telefax-numero on 921-333 460.

Ilmoittautumislomakkeita on saatavissa Siirtolaisuusinstituutin toimistosta, osoite: Piispankatu 3, 20500 Turku, puh. 921-317 536.

Tervetuloa!

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahaston apurahat

Kaarle Hjalmar Lehtisen apurahat suomalaiset siirtolaisuustutkimuksen edistämiseen ja tukemiseen julistetaan haettavaksi. Jaettavat apurahat ovat yhteensä 44 000 markkaa.

Lyhyessä ja vapaamuotoisessa hakemuksessa on mainittava hanke, jonka toteuttamiseen apuraha aiotaan käyttää. Hakemukseen on liitettävä selvitys opinnoista, mahdollinen työ- tai matkasuunnitelma sekä selvitys muista vireillä olevista tai saaduista apurahoista.

Hakemukset, joiden on oltava perillä viimeistään 17.4.1990, lähetetään osoitteella:

**Siirtolaisuusinstituutti
Piispankatu 3
20500 Turku**

Tarkempia tietoja saa Siirtolaisuusinstituutin toimistosta,
puh. 921-317 536.

Suomalaiset maailmalla

Suomesta on viimeisten sadan vuoden aikana muuttanut muihin maihin yli miljoona henkeä, lähes puolet heistä ennen toista maailmansotaa. Tänä päivänä ulkomailta asuu noin 330 000 Suomessa syntynyttä henkilöä ja yli 300 000 heille siellä syntynyttä lasta. Suunnilleen puolet heistä asuu Ruotsissa ja runsas kolmasosa Pohjois-Amerikassa.

Perinteisesti siirtolaisuus on koettu lopullisena, etupäässä taloudellisten syiden sanelemana elämänratkaisuna. Lähtö leveämmän leivän perässä ei kuitenkaan enää ole kovin merkittävä muuton syy. Tämän päivän maastamuuttajat ovat enimmäkseen hyvin koulutettua ja kielitaitoista väkeä, joka lähtee ulkomaille vain tilapäisesti tai määräajaksi esimerkiksi opintojen ja urakehityksen vuoksi tai kartuttaakseen kielitaitoaan ja hankkiakseen uusia elämäkokemuksia. Ulkomailla asuminen nähdään tällöin vain yhtenä, elämänmenoon luonnollisesti kuuluvana vaiheena. Pysyvä jääminen ulkomaille tulee tavallisesti eteen silloin, kun muuttaja löytää ulkomailta aviopuolison.

Lähtijöiden joukossa on myös yhä enemmän ns. kausisiirtolaisia, jotka asuvat osan vuotta, yleensä talvikauden, ulkomailla ja osan kotimaassa. Esimerkiksi Es-

panjaan näitä ”muuttolintuja” lentää vuosittain arviolta 8 000. Aikoinaan hyvin tavallinen uudisraivaajasiirtolainen on tänä päivänä todellinen harvinaisuus.

Muun muassa nämä tiedot ilmenevät Siirtolaisuusinstituutin vast’ikään julkaisemasta kirjasta **Suomalaiset maailmalla**, jonka on kirjoittanut instituutin erikoistutkija *Jouni Korkiasaari*. Kyseessä on ensimmäinen laaja kokonaisuus Suomen siirtolaisuudesta entisajoista tähän päivään. Noin puolet kirjasta käsittelee tähän saakka hyvin vähälle tutkimukselle jäänyttä uudempaa, sotien jälkeistä siirtolaisuutta ja tämän päivän ulkosuomalaisia.

Kirjan lähdeaineistona on käytetty Suomen ja kohdemaiden tilastoja, aikaisempia tutkimuksia ja Siirtolaisuusasiain neuvottelukunnan vuosina 1988-89 keräämää kyselyaineistoa. Kyselyn kohderyhminä olivat mm. Suomen ulkomaiset edustustot, Suomi-koulut, ulkosuomalaisyhdistykset ja ystävyyssseurat sekä kirkon ulkomaanpalveluksessa olevat työntekijät.

Suomalaiset maailmalla sopii hyvin sekä käsikirjaksi että yleissivistäväksi lukemiseksi kenelle tahansa suomalaisesta siirtolaisuudesta kiinnostuneelle. Kirjan voi tilata Siirtolaisuusinstituutista 100 markalla (+ postikulut).

Ulkosuomalaiset maanosittain vuosina 1987/1988

Maanosa	Ensimmäinen sukupolvi	Toinen sukupolvi	Yhteensä	Suomen kansalaisia
Pohjoismaat	235 000	100 000	335 000	140 000
Eurooppa + N-liitto	28 000	12 000	40 000	25 000
Pohjois-Amerikka	50 000	182 000	232 000	13 000
Muu Amerikka	800	700	1 500	900
Aasia	2 400	400	2 800	2 500
Afrikka	1 800	200	2 000	1 800
Oseania	9 500	8 500	18 000	5 200
Yhteensä	327 500	303 800	631 300	188 400

Lähde: *Suomalaiset maailmalla*

Nyt saatavissa kauan kaivattu perusteos

Suomalaiset maailmalla

Kirjoittanut Jouni Korkiasaari

Ensimmäinen laaja kokonaisesitys Suomen siirtolaisuudesta ja ulkosuomalaisista entisajoista tähän päivään

Kirjasta selviävät mm.

- siirtolaisten määrät eri aikoina
- siirtolaisuuden suuntautuminen
- siirtolaisuuden syyt
- siirtolaisten ominaispiirteet
- utopiasuurtolaisuus
- eri maissa nykyisin asuvien suomalaisten määrät
- ulkosuomalaisten toiminta (yhdistykset, lehdet ym.)

Välttämätön perusteos jokaiselle suomalaisesta siirtolaisuudesta kiinnostuneelle!

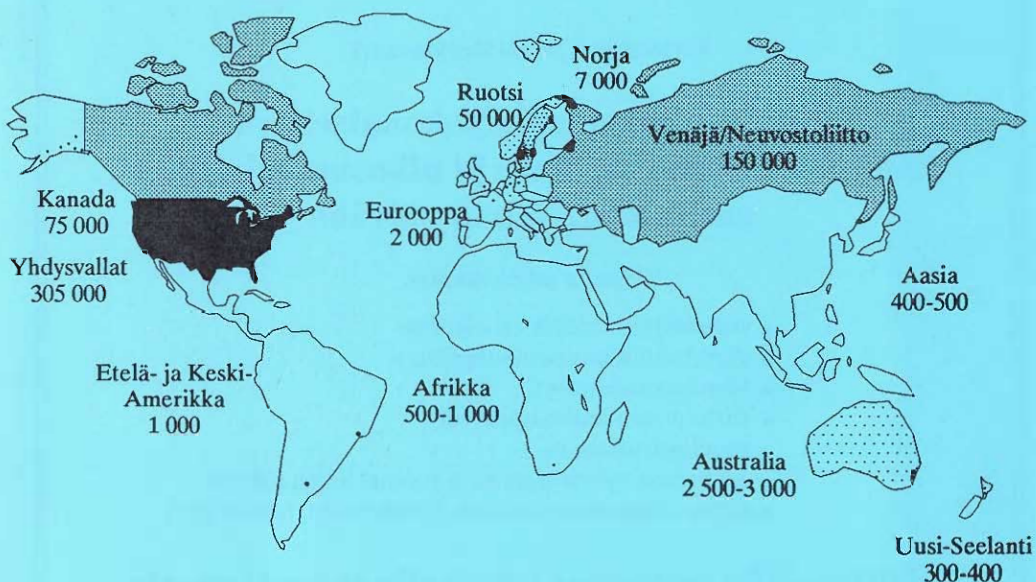
Suomalaiset maailmalla on erinomainen tietolähde kaikille niille, jotka tarvitsevat tietoa suomalaisesta siirtolaisuudesta ja ulkosuomalaisista tiivistetyssä ja helposti omaksuttavassa muodossa. Erinomaiset valokuvat, lehtileikkeet, kartat ja graafiset kuviot lisäävät kirjan kiinnostavuutta ja luettavuutta.

- Runsas kuvitus • miellyttävä ulkoasu**
• kovat kannet • värillinen kansikuva • 170 sivua

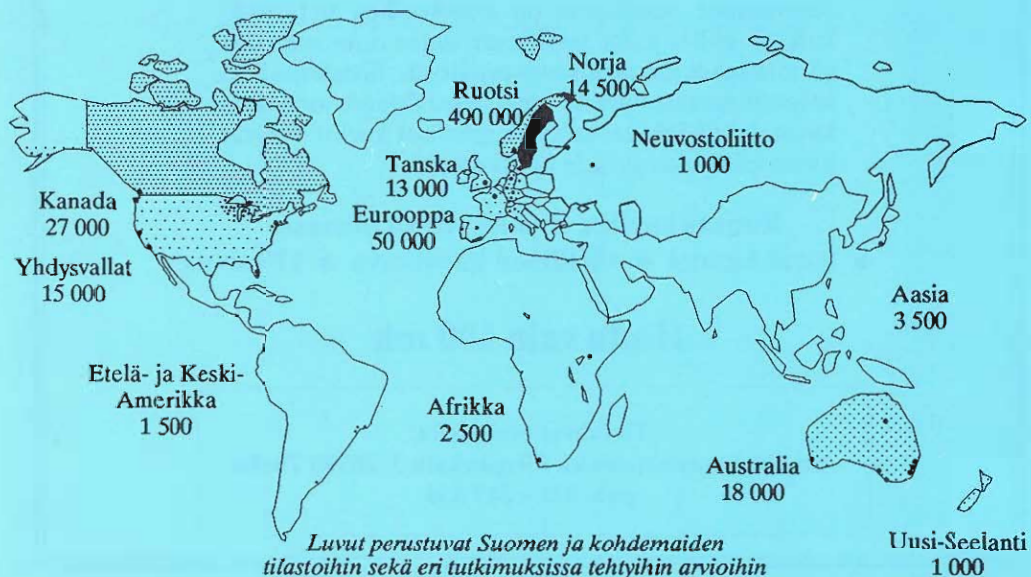
Hinta vain 100 mk

Tilaukset osoitteella:
Siirtolaisuusinstituutti, Piispankatu 3, 20500 Turku
puh. 921 - 317 536

Suomen siirtolaisuus ennen toista maailmansotaa

Suomen siirtolaisuus toisen maailmansodan jälkeen (1945-87)

Lähde: Suomalaiset maailmalla (J. Korkiasaari)